

Årsrapport
2003

Statens lånekasse
for utdanning

Innhold

1 RAPPORT FRA STYRET	7
Hovedaktiviteter og prioriteringer	8
Utfordringer og muligheter	8
Hovedtall	9
Bedre tjenestetilbud i 2003	11
Forvaltningen av utdanningsstøtten i 2003	12
Administrative aktiviteter	15
2 ÅRSREGNSKAP FOR 2003	17
Resultatregnskap	18
Balanse	19
Regnskapsprinsipper	20
Noter	21
Revisjonsberetning for 2003	28
3 TILDELING AV STIPEND OG LÅN I 2002–2003	29
Utdanningsstøtte	30
Stipend	31
Lån	34
Utdanningsstøtte til visse kundegrupper	34
4 TILBAKEBETALING I 2003	41
Betalingsvilkår i 2003	42
Gjeldsutviklingen	42
Utlånsrenten	44
Rentefritak og betalingsutsettelse	44
Ordninger med ettergivelse	46
Varsel om innbetaling	47
Innkrevning og inkasso	48
5 LEDELSE OG ADMINISTRASJON	51
Styret	52
Klagenemnda	53
Organisasjon og personale	54
Organisasjonskart 31. desember 2003	54
6 AKTUELLE SAKER	55
Mer stipend ved bestått utdanning	56
Lånekassens prøveprosjekt med digital signatur	57
Først i staten med eFaktura	57
Lånekassens nye nettsted tatt godt imot	58
7 LÅNEKASSEN IN BRIEF	59

KORT OM LÅNEKASSEN

FORMÅL

Formålet med utdanningsstøtten er å medvirke til

- å fjerne ulikhet og fremme likestilling slik at utdanning kan bli gitt uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn og økonomisk eller sosial situasjon
- at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at studiearbeidet kan bli effektivt
- å sikre samfunnet tilgang på utdannet arbeidskraft

HISTORIKK

- Lånekassen ble etablert i 1947, i forlengelsen av en rekke velferdsordninger for studenter ved høyere læresteder
- Første året ble det tildelt 3,3 millioner kroner i lån til ca. 2 200 studenter
- Videregående opplæring ble godkjent for støtte i siste halvdel av 1950-årene
- Behovsprøving mot foreldreøkonomi ble avviklet for høyere utdanning i årene rundt 1970
- På 1980-tallet ble det gjennomført en omfattende desentralisering og utbygging av regionkontorer
- Stipend- og låneordningen ble gradvis utviklet og differensiert i 1980- og 1990-årene
- Store datasystemer for massehåndtering av søknader ble utviklet i 1980- og 1990-årene

AKTIVITETER I 2003

- Lånekassen har i alt ca. 710 000 kunder
- I 2002–2003 ble det gitt utdanningsstøtte for ca. 15 milliarder kroner til ca. 243 000 kunder
- I 2002–2003 ble det tildelt stipend med ca. 5,7 milliarder og lån med ca. 9,3 milliarder
- Tallet på tilbakebetalere er ca. 467 000
- Innbetalt beløp i 2003 er 7,7 milliarder kroner
- Utestående utdanningsgjeld utgjør i alt ca. 76,8 milliarder kroner
- I 2003 behandlet Lånekassen ca. 677 000 søknader om utdanningsstøtte og betalingslettelser
- Gjennomsnittlig behandlingstid var 11 dager i 2002–2003 for søknader om utdanningsstøtte
- Gjennomsnittlig behandlingstid var 20 dager i 2002–2003 for søknader om betalingslettelser

ORGANISASJON

- Hovedkontoret er i Oslo
- Lånekassen har regionkontorer i Tromsø, Trondheim, Ørsta, Bergen og Stavanger
- Lånekassen har brukt ca. 345 årsverk. Ca. 245 er ved hovedkontoret og ca. 100 er ved regionkontorene utenfor Oslo
- Driftskostnadene for Lånekassen var på 239,6 millioner kroner, og av dette var ca. 133,4 millioner kroner netto lønnskostnader
- Ca. to tredeler av de tilsatte har høyere utdanning
- Ca. to tredeler av de tilsatte er kvinner

Lånekassen har i alt
ca. 710 000 kunder

I 2003 behandlet
Lånekassen ca.
677 000 søknader
om utdanningsstøtte
og betalingslettelser

Lånekassen ble etablert i 1947, i forlengelsen av en rekke velferdsordninger for studenter ved høyere læresteder

I 2002-2003 ble det tildelt stipend med ca. 5,7 milliarder og lån med ca. 9,3 milliarder

Tallet på tilbakebetalere er ca. 467 000

I 2002-2003 ble det gitt utdanningsstøtte for ca. 15 milliarder kroner til ca. 243 000 kunder

Utestående utdanningsgjeld utgjør i alt ca. 76,8 milliarder kroner

...forandre for å forbedre

I 2003 har oppmerksomheten vært rettet mot å avklare hva som skal være Lånekassens framtidige oppgaver. Stortingsmeldingen «Om moderniseringen av Lånekassen» løfter fram prinsipper som vil være retningsgivende for aktivitetene i de nærmeste årene. Det er kundenes krav og forventninger som skal være styrende for aktivitetene. Andre stikkord er konsentrasjon rundt kjerneoppgaver, teknologisk omstilling, videreutvikling av elektronisk kommunikasjon og økt kvalitet på tjenestene. I løpet av en femårsperiode skal Lånekassen ha en noe annen sammensetning av oppgavene og færre ansatte.

Lånekassen har det siste året fortsatt arbeidet med modernisering av tjenestetilbudene. Nettstedet er fornyet, nettsøknaden er videreutviklet, eFaktura er innført og det er gjennomført et pilotprosjekt med elektronisk utbetaling av utdanningsstøtte ved bruk av digitale signaturer. På flere områder er Lånekassen i front i utviklingen av tjenestetilbudet for offentlige virksomheter.

Samtidig iverksetter og forvalter Lånekassen endringene i regelverket for selve utdanningsstøtten. I 2003 er det blant annet etablert en ny eksamensdatabase, implementert løsninger for omgjøring av lån til stipend, foretatt nye likningskontroller og innført ny ordning for elever i vanlig videregående opplæring.

Det er en sammenheng mellom endringer i regelverket for utdanningsstøtte og utviklingen av tjenestetilbudet. Målene for utdanningsstøtten må være styrende, ikke teknologien. Samtidig må regelverket legge til rette for en ryddig administrativ forvaltning.

Bare ved å lytte til krav og forventninger fra omgivelsene vil det være mulig å finne de løsninger som samfunnet og de utdanningsøkende er best tjent med. Bare ved å forandre seg er Lånekassen i stand til å forbedre seg.

Turid Hundstad

DIREKTØR

1

Rapport fra styret

HOVEDAKTIVITETER OG PRIORITERINGER

De viktigste aktivitetene i 2003 har vært:

- å gjennomføre den daglige kundebehandlingen med høy kvalitet og sikkerhet
- å videreføre arbeidet med utvikling av nye tjenester
- å utvikle ny eksamensdatabase for forvaltningen av ny støtteordning for høyere utdanning
- å gjennomføre konvertering av lån til stipend og likningskontroll
- å legge til rette og gjennomføre ny utdanningsstøtte for elever i vanlig videregående opplæring

De viktigste målsettinger og prioriteringer i 2004 vil være:

- å forbedre kundebehandlingen i forhold til gjennomsnittet i de tre foregående år
- å fullføre siste fase i arbeidet med å innføre nye støtteordninger for høyere utdanning og ordinær videregående opplæring
- å etablere et program- og planverk for å gjennomføre moderniseringen av Lånekassen

UTFORDRINGER OG MULIGHETER

Stortingsmelding nr. 12 (2003–2004), «Om modernisering av Statens lånekasse for utdanning» setter opp mål for å fornye virksomheten – kommunikasjon med Lånekassen skal skje via valgfri kanal, brukerne skal oppleve stor grad av fleksibilitet i søknadsprosessen, større effektivitet gjennom automatisk søknadsbehandling, større datasikkerhet og økt konsentrasjon om kjerneoppgavene. Lånekassen er på god vei, men står samtidig foran store utfordringer. Det er et viktig mål for Lånekassen at arbeidet med modernisering ikke skal gå ut over kvaliteten og effektiviteten overfor kunder og brukere av tjenestene. Utfordringene ved moderniseringen av Lånekassen kan sammenfattes i tre hovedperspektiver:

Organisatorisk utvikling og teknologisk fornyelse

Lånekassen driver masseforvaltning. Utstrakt bruk av elektronisk behandling av søknader og elektronisk dialog med kundene er helt nødvendig for å behandle en stor mengde saker effektivt og samtidig gi personlig service til den enkelte kunde. Lånekassen har lenge slitt med foreldet teknologi. Systemet ble utviklet i 1980-årene og er basert på teknologien fra den gang. I stortingsmeldingen er det fastslått at kundenes forventninger om service og kvalitet skal være normsettende for utviklingen av nye tjenestetilbud. Det såkalte høykvalitetsalternativet skal ligge til grunn for den teknologiske moderniseringen.

Den teknologiske utviklingen gjør det samtidig mulig å organisere arbeidsprosessene på nye måter. Utfordringene vil kreve fleksible løsninger, ny oppgavefordeling og nye samarbeidspartnere. Moderniseringen innebærer å ta stilling til hvilke oppgaver som like godt kan ivaretas av andre og hvordan Lånekassen kan samspille med omverdenen for å finne de løsningene som samfunnet og de utdanningsøkende er best tjent med.

Enklere sammenheng mellom regelverk og forvaltning

Det er et mål at tildeling og beregning av utdanningsstøtte skal være så enkel som mulig. Dette har ikke bare en forvaltningsmessig side. Det er viktig for at den enkelte skal kunne forstå og kontrollere at beregningen av støtten er korrekt. Samtidig er det ønskelig at regelverket legger til rette for en ryddig og effektiv administrativ forvaltning. Et system med «millimeterrettferdighet» er ikke nødvendigvis mer rettferdig enn et system med større maskevidde. Her ligger det en utfordring å finne enklere løsninger som åpner for økt bruk av standardsystemer og samtidig sikrer elevenes og studentenes rettigheter.

«Kommunikasjon med Lånekassen skal skje via valgfri kanal, brukerne skal oppleve stor grad av fleksibilitet i søknadsprosessen, større effektivitet gjennom automatisk søknadsbehandling, større datasikkerhet og økt konsentrasjon om kjerneoppgavene»

Et målbilde forankret i brukernes forventninger

Lånekassen har en kundegruppe med klare forventninger til personlig service og bruk av teknologi. Utfordringen blir å realisere et målbilde hvor den enkelte greier seg selv og på egen hånd orienterer seg om støtteordningene gjennom interaktive informasjonstjenester.

Om få år bør hver enkelt kunde kunne slå opp på sin personlige side på www.lanekassen.no og finne informasjon om sitt eget kundeforhold. Siden skal omfatte både en oversikt over tidligere historie og individuelt tilpasset informasjon om rettigheter i lov og forskrifter om utdanningsstøtte. Det skal være mulig å simulere konsekvensene av ulike låneopptak og nedbetalingsforløp. Kunden kan deretter sende en elektronisk søknad om støtte eller om endringer i tilbakebetalingsvilkårene. I det elektroniske søknadsskjemaet ligger allerede alle nødvendige opplysninger om kunden slik at behandlingen av søknaden blir enklere. Internett blir hovedkanalen for kommunikasjon med kundene. Noen vil fortsatt foretrekke å snakke med en person. Det vil fremdeles være mulig å bruke telefonen – eller sende e-post og få raskt svar.

HOVEDTALL

Aktivitetene i Lånekassen er knyttet opp mot store volum, både når det gjelder tallet på elever og studenter og de midlene som blir gitt gjennom utdanningsstøtten. De store volumene og verdiene understreker behovet for moderne og rasjonelle rutiner og det viser hvor viktig en sikker økonomiforvaltning er. Det har vært en vesentlig vekst i antallet henvendelser fra brukere av Lånekassens tjenester. Tabellene på neste side viser utviklingen av hovedtallene i de tre siste årene.

Det har vært en betydelig vekst i antallet støtte-søkere, fra ca. 247 000 til 264 000, dvs. en økning på ca. 7 prosent. De samlede utbetalinger økte fra ca. 12 milliarder til ca. 15 milliarder kroner, av dette

var ca. 9,3 milliarder lån og ca. 5,7 milliarder stipend. Økningen forklares med den samlede virkningen av flere endringer i regelverket for tildeling av lån og stipend.

Antallet tilbakebetalere har hatt en liten økning fra ca. 465 000 til ca. 467 000. De samlede utestående fordringene har økt fra 72,6 milliarder til 76,8 milliarder kroner. Samlede innbetalinger har økt fra 7,5 milliarder til 7,7 milliarder kroner.

Netto tilskudd over statsbudsjettet har økt fra ca. 8 milliarder til 8,5 milliarder kroner.

Rentenivået i Lånekassen

Det har vært bred politisk enighet om prinsippene for fastsettelse av rentenivået i Lånekassen. Lånet er rentefritt så lenge kunden er i en støtteberettiget utdanning, og renten begynner først å løpe når utdanningen er avsluttet, eller når låntakeren ikke lenger har rett til støtte. Rentefritaket under utdanningen innebærer en vesentlig subsidiering av studielånet fra statens side.

Utlånsrenten i Lånekassen er lik den renten staten selv må betale for å låne inn penger, slik dette kommer til uttrykk ved rentenivået på visse statspapirer. For å dekke en del av utgiftene til administrasjon og tap er det lagt til én prosent. Denne rentemarginen og gebyrinntektene bidrar ikke til driften av Lånekassen, men betales direkte til statskassen.

Prinsippene for rentefastsettelse fører til at den enkelte låntaker nyter godt av statens kredittverdighet. Rentenivået vil derfor normalt være lavere enn for tilsvarende usikrede lån i det private markedet. Mellom observasjonsperiode og virkningstidspunkt ligger det et lite etterslep i rentefastsettelsen – både når rentene går opp og ned. Utviklingen av utlånsrenten i Lånekassen går fram av figuren på side 11.

HOVEDTALL FOR DE SISTE TRE ÅRENE

BELØP I MILLIONER KRONER

Undervisningsår

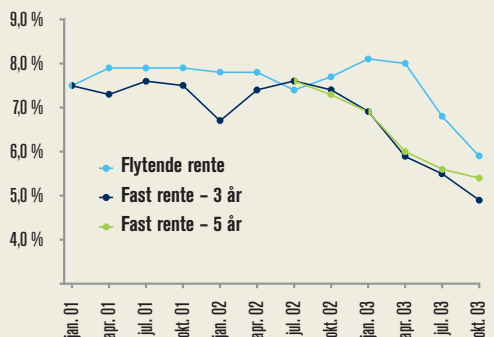
TILDELING AV STØTTE	2000–2001	2001–2002	2002–2003
Antall elever og studenter i utdanning med rett til støtte	391 200	388 000	391 000
Antall støttesøkere	251 617	246 847	264 370
Antall støttemottakere	227 344	222 997	242 774
Antall låntakere	161 891	157 754	188 485
Antall stipendmottakere	209 560	205 481	232 352
Antall stipend	324 871	321 059	354 761
Utbetalt lån	6 841,9	6 914,2	9 322,5
Utbetalt stipend	4 998,3	5 078,9	5 685,4
Lån og stipend i alt	11 840,2	11 993,1	15 007,9

Budsjettår

TILBAKEBETALING AV LÅN	2001	2002	2003
Antall tilbakebetalende låntakere	468 968	464 951	466 745
Totalt utestående fordringer	69 114,7	72 680,3	76 870,9
Utestående rente	3 009,0	3 187,1	3 192,0
Innbetalt i alt	6 718,7	7 544,4	7 709,1
Ettergivelse basert på rettigheter	433,9	443,8	448,6
Rentestøtte	1 443,9	1 493,7	1 558,5
Regnskapsførte tap	451,8	463,4	456,0
ADMINISTRASJON	2001	2002	2003
Lønn (netto)	121,7	129,7	133,4
Varer og tjenester (netto)	115,2	132,9	136,2
NETTO TILSKUDD OVER STATSBUJSJETTET	7 431,9	7 990,0	8 526,7

UTVIKLINGEN I LÅNEKASSENS UTLÅNSRENTE 2001–2003

Fra juli 1999 har det vært mulig å binde renten for tre år, og fra juli 2002 ble ordningen utvidet med tilbud om fast rente over fem år. Den faste renten har i 2003 ligget delvis over og delvis under den flytende renten. Ved inngangen til 2003 var tilbudet om fastrente 6,9 prosent og den flytende renten var 8,1 prosent. Gjennom året har rentenivået blitt vesentlig lavere. I fjerde kvartal var tilbudene på flytende rente, treårsrente og femårsrente henholdsvis 5,9 prosent 4,9 prosent og 5,4 prosent. Ved utgangen av 2003 var det 140 907 tilbakebetalere, dvs 30,2 prosent, som hadde bundet renten.

BEDRE TJENESTETILBUD I 2003

2003 har vært et viktig år for modernisering av virksomheten. Behovet for teknologisk modernisering er blitt bekreftet, først i rapporten fra en intern arbeidsgruppe i departementet og deretter gjennom stortingsmeldingen om modernisering av Lånkassen. Neste fase vil være Stortingets behandling av meldingen våren 2004.

Samtidig har Lånkassen fortsatt det langsiktige arbeidet med å modernisere og fornye tjenestetilbudet til Lånkassens brukere og kunder. Det omfatter blant annet fornyelse av nettstedet, videreutvikling av nettsøknaden, utvidet telefontid, tilbud om eFaktura og pilotprosjekt om ny utbetalingsordning.

Fornyelse av nettstedet

Lånkassen startet i 2002 en omfattende fornyelse av www.lanekassen.no. Fornyelsen omfattet innkjøp av et nytt system for innholdshåndtering, ny design, ny innholdsstruktur og en del nye funksjonaliteter, blant annet en kalkulator for tilbakebetaling og en database for utdanninger i utlandet som er godkjente for støtte.

Det nye nettstedet ble lansert våren 2003 og har fått en god mottakelse. Lånkassen har fått positive tilbakemeldinger fra brukerne om innholdet og utforming av nettstedet. Antall oppslag på nettet er stadig stigende. I 2003 ble det gjort i alt 2,2 millioner oppslag på nettstedet for Lånkassen.

Videreutvikling av nettsøknaden

Lånkassen åpnet for å kunne søke om lån og stipend over Internett fra og med undervisningsåret 2002–2003. For dette undervisningsåret kom det inn ca. 75 000 søknader. I 2003 ble ordningen med nettsøknad utvidet til å omfatte flere brukergrupper, blant andre studenter som var i gang med et gradsstudium i utlandet. Ved utgangen av 2003 var det registrert ca. 106 000 nettsøknader for utdanningsåret 2003–2004.

Utvidet telefontid

Lånkassen opplever et økende behov for personlig telefonkontakt, til tross for at det stadig etableres nye informasjonstjenester og servicefunksjoner på Internett. Kundene har gitt uttrykk for at tilgjengeligheten ikke har vært god nok. I 2003 har Lånkassen utprøvd ut og gjennomført en ny organisering av telefontjenesten med utvidet åpningstid. Siktemålet har vært å forbedre tjenesten for kunden samtidig som den effektiviseres. Kunden skal få samme service over hele landet, uansett hvor hun ringer fra. For Lånkassen internt har omleggingen ført til økt fleksibilitet og bedre oversikt over telefontrafikken. Men et mer komplekst regelverket har imidlertid ført til at vanskelighetsgraden i samtalene har økt og at de varer lenger. Utfordringene med det økende behov for personlige telefonsvar er ikke løst.

«Det er ønskelig å ta i bruk løsninger over Internett der kunden signerer på gjeldsbrevet ved hjelp av ny teknologi og med digital signatur»

Tilbud om eFaktura

Elektroniske varslingsrutiner er blitt en del av den elektroniske kommunikasjonen i samfunnet. Som en av de første offentlige virksomheter har Lånekassen i 2003 utviklet en løsning for å sende ut digitale regninger – også kalt eFaktura. eFakturaen inneholder den samme informasjonen som en papirfaktura. I tillegg inneholder den direkte lenker til www.lanekassen.no med renteopplysninger og annen informasjon. Lånekassen sender ut ca. 1,7 millioner terminvarsler hvert år. Økt bruk av eFaktura gir et potensiale for reduksjon av kostnader og etterbehandling av regninger. Ved årsskiftet var det bestilt ca. 14 000 eFakturaer med virkning fra terminforfallet 15. februar 2004.

Ny utbetalingsordning – pilotprosjekt

Lånekassen er opptatt av å effektivisere rutinene rundt utbetalingen av utdanningsstøtte. Dagens ordning med et kombinert gjeldsbrev og utbetalingspapir er arbeidskrevende, tidkrevende og kostbar. Det er ønskelig å ta i bruk løsninger over Internett der kunden signerer på gjeldsbrevet ved hjelp av ny teknologi og med digital signatur. Beløpet blir deretter overført direkte til kundens konto.

I 2003 har Lånekassen etablert et pilotprosjekt med Høgskolen på Lillehammer og Alltinn. Prosjektet omfatter elektronisk formidling av vedtak og utbetaling av utdanningsstøtte for våren 2004. Prosjektet vil bli evaluert i etterkant, både med hensyn til kundeerfaringer og administrative erfaringer. Erfaringene vil avgjøre når Lånekassen kan åpne for elektronisk utbetaling av utdanningsstøtte i full skala.

FORVALTNINGEN AV UTDANNINGSSTØTTEN I 2003

Tildeling av lån og stipend er en viktig del av den offentlige tilrettelegging for kunnskapsbygging i Norge. Både den enkelte og samfunnet har nytte av utdanningsstøtten gjennom Lånekassen. Derfor har det vært bred enighet om at kostnadene skal fordeles mellom den enkelte og fellesskapet. Det ligger en stor utfordring i å utvikle utdanningsstøtten i samsvar med nye krav og forventninger og å finne en ordning som de fleste oppfatter som rett og rimelig.

Det siste året har det vært en vesentlig økning i antallet søknader. Det nye regelverket har ført til at søknadene må behandles i flere omganger, først ved starten av semesteret, deretter etter at eksamen er avlagt og så når ligningen foreligger. Hvert år må søknadene behandles i tre omganger. Reglene for omgjøring av lån til stipend ved faglig forsinkelse fører til at lånet for en bestemt periode først kan fastsettes endelig etter at hele utdanningsløpet er ferdig. Den økte kompleksiteten i regelverket har i 2003 ført til ekstra bruk av ressurser, mindre mulighet for kunden til å kontrollere at behandlingen er korrekt og lengre behandlingstid.

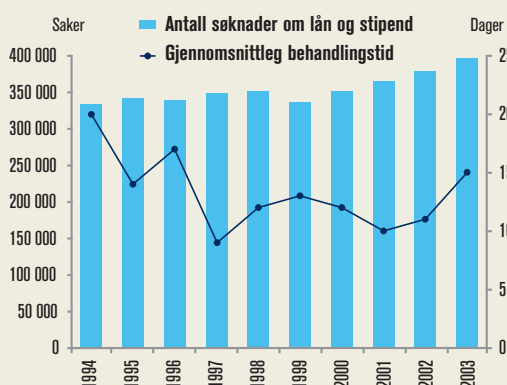
Søknadsbehandlingen

Det har vært et mål også for 2003 å sikre en forsvarlig behandlingstid. Figurene nedenfor viser utviklingen fra 1994 til 2003 med hensyn til antall tildelings- og tilbakebetalingssaker og gjennomsnittlig behandlingstid.

I alt ble det behandlet ca. 396 300 tildelingssaker i 2003, inklusive søknader om ettergivelse på grunn av langvarig utdanning og fødsler/sykdom. Dette innebærer en økning på ca. fire prosent fra året før. Den gjennomsnittlige behandlingstiden for 2003 har økt fra 11 dager til 15 dager. Ca. 57 prosent av sakene ble ferdigbehandlet innen fire dager. Antall søknader om lån og stipend var ca. 385 500. Ved årsskiftet hadde

TILDELINGSSAKER

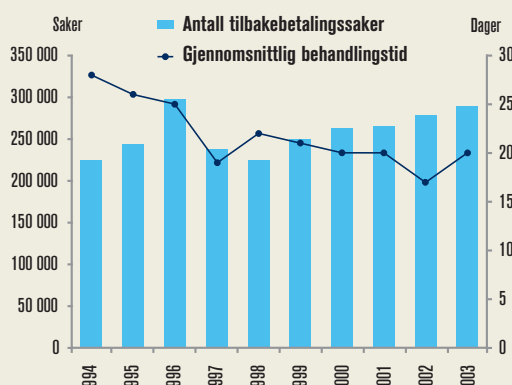
Lånekassen fått inn ca. 16 900 flere søknader om stipend og lån enn på samme tid året før.

Lånekassen behandlet i 2003 ca. 281 500 saker som gjaldt tilbakebetaling, inklusive blant annet inkassosaker og ettergivelse for låntakere som er bosatt i Finnmark og Nord-Troms. I 2003 økte tallet på saker med ca. 0,9 prosent i forhold til året før. Gjennomsnittlig behandlingstid i 2003 var 20 dager mot 17 dager i 2002. Tallet på søknader om rentefritak og betalingsutsettelse har også økt jevnt de siste fem årene. I 2003 utgjorde disse ca. 176 600, en økning på ca. 7 prosent fra året før.

Etablering av en eksamensdatabase

Da det ble etablert en ny studiefinansieringsordning med omgjøring av lån til stipend, fikk Lånekassen i oppdrag å opprette en eksamensdatabase. Alle læresteder i Norge med støtterett i Lånekassen er pliktige til å rapportere eksamensdata til basen – med virkning fra undervisningsåret 2002–2003. Basen skal håndtere alle ulike eksamensdata fra alle varianter av utdanningsopplegg som Lånekassen gir støtte til i Norge. Lærestedenes studieadministrative systemer var utviklet for andre formål. Mangler ved rapporterte data har derfor ført til mye ekstra arbeid både for Lånekassen og lærestedene. Det er etablert et strengt sikkerhetsopplegg til de ulike kanalene for rapportering.

TILBAKEBETALINGSSAKER

Etter den nye ordningen blir en del av utdanningsstipendet først utbetalt som lån og deretter omgjort til stipend når utdanningen er bestått. For utdanning i Norge blir all omgjøring fra lån til stipend gjort automatisk. Eksamensdata overføres fra eksamensdatabasen til Lånekassens it-system, og vedtaksbrev blir sendt til kunden. For studenter ved læresteder i utlandet må omgjøringen foretas manuelt. Omgjøringen av lån til stipend for høsten 2002 startet i mai 2003 på grunnlag av de eksamensdata Lånekassen til da hadde mottatt fra lærestedene. I oktober startet omgjøringen av lån til stipend for vårsemesteret 2003.

Omgjøring av lån til stipend

Arbeidet med å tilrettelegge it-systemet for en automatisk omgjøring av lån til stipend har pågått i hele 2003. Det har vært et omfattende arbeid å tilrettelegge for at eksamensresultater fra ulike typer av utdanninger skal føre til korrekt omgjøring. Det ble i 2003 sendt ut 195 430 vedtak om omgjøring til 126 259 kunder. Til sammen er ca. 885 millioner kroner gjort om fra lån til stipend i løpet av året. Dette er ikke de endelige tallene for 2002–03 fordi Lånekassen ennå ikke har mottatt eksamensdata fra alle aktuelle læresteder, og fordi kundene kan i løpet av åtte år ta igjen eventuell forsinkelse og avlegge eksamen og få omgjort lån i ettertid.

Ligningskontroll – omgjøring av stipend til lån

Utdanningsstipend og forsørgerstipend skal behøvsprøves på grunnlag av formue og personinntekt/trygd ved skatteligningen for det året støtten ble gitt. Har kunden formue eller inntekt over fastsatte grenser, skal stipendet gjøres helt eller delvis om til lån igjen. Lånet er ikke behøvsprøvd og blir ikke krevd tilbakeført.

Høsten 2003 ble det utviklet løsninger i it-systemet for direkte overføring av ligningsdata fra Skattedirektoratet og automatisk omgjøring av stipend til lån og utsendelse av vedtaksbrev. Ligningskontrollen for høsten 2002 ble gjennomført i desember 2003. 16 323 kunder fikk helt eller delvis omgjort stipend til lån. Til sammen ble 126,8 millioner kroner gjort om til lån.

Ny utdanningsstøtte for elever i vanlig videregående opplæring

Regjeringen la i mars 2003 fram stortingsmeldingen om ny støtteordning for unge elever i videregående opplæring. Den nye støtteordningen var særlig rettet inn mot elever fra familier med svak økonomi og det ble spesielt tatt hensyn til utgifter til læremidler. Regjeringen foreslo samtidig at det ikke lenger skulle være anledning til å ta opp lån til videregående opplæring, med unntak av lån til dekning av skolepenger til elever ved private videregående skoler.

Under behandling av meldingen i juni 2003 vedtok imidlertid Stortinget at låneadgangen til videregående opplæring skulle videreføres. Da hadde departementet fastsatt forskrifter som ikke var overensstemmende med Stortingets senere vedtak. Uklarhetene rundt vilkårene for den nye støtteordningen i videregående opplæring førte til et uforutsett merarbeid for Lånekassen. Det måtte utarbeides nye søknadsblanketter, og nytt informasjonsmaterieell, og det måtte gjennomføres en ny søknadsbehandling for de som ønsket lån. Ved utgangen av 2003 var det i alt ca. 2 500 elever som var tildelt lån på dette grunnlaget og med et samlet beløp på ca. 33 millioner kroner.

Oppfølging ved mislighold

Lånekassen har gjennom de siste årene forankret en ny strategi og profesjonalisert arbeidet med innkrevingen av misligholdte lån. I 2003 har Lånekassen høstet av den innsatsen som er gjort årene før. Det kommer flere og større innbetalinger fra kunder under inkassomessig oppfølging. Flere inngår frivillige betalingsavtaler. Lånekassen kommer tidligere i kontakt med kunder med betalingsproblemer. Mange av disse har rett til betalingslettelser.

Lånekassen har i 2003 registrert en nedgang i antall kunder som har misligholdt betalingsforpliktelsene. Antall kunder under inkassomessig oppfølging er redusert fra 44 500 i 2002 til 41 300 i 2003, dvs. 3 200 færre saker. Innbetalingene fra kunder som er under inkassomessig oppfølging utgjorde 460,6 millioner kroner i 2003. Tilsvarende tall for 2002 var 403,2 millioner kroner. Låntakere i inkasso hadde en utestående gjeld ved årets utgang på 4,4 milliarder kroner, som er en nedgang på 200 millioner kroner i forhold til 2002. I løpet av 2003 ble 18 700 lån overført til inkasso. Antall kunder som ordnet opp i misligholdet og ble tilbakeført til ordinære betalingsvilkår var 18 200.

Tap på utlån

Tap på utlån i Lånekassen må bli sett på bakgrunn av at virksomheten gir rett til lån uten krav til sikkerhet og vanlig kredittvurdering. I 2003 ble til sammen 456 millioner kroner avskrevet i regnskapet som tap. Dette utgjør ca. 0,6 prosent av det samlede utlånet.

I 2002 utviklet Lånekassen en ny modell for å beregne framtidige tap på utestående lån. Ved bruk av modellen beregnes det forventet tap på hele utlånsporteføljen. Forventet tap på hele utlånsporteføljen ved utgangen av 2003 (76,8 milliarder kroner), er estimert til 4,8 milliarder kroner (6 prosent).

«E-post er en populær kommunikasjonskanal blant studentene, og Lånekassen opplever en jevn og betydelig økning i antall henvendelser. I 2003 registrerte Lånekassen 2,2 millioner besøk på sine nettsider, en økning på 30 prosent fra året før»

Informasjon

Informasjon og kommunikasjon er helt sentrale virkemidler for at Lånekassen skal kunne utføre sin oppgave som forvalter av utdanningsstøtten på en troverdig måte. Lånekassen legger avgjørende vekt på at elever og studenter skal kunne forstå vilkårene for tildeling av lån og stipend. I samsvar med prinsippene for den statlige informasjonspolitikken er det vedtatt en egen strategi for kommunikasjon med ulike målgrupper.

Det er videre utviklet et omfattende informasjonssystem i form av brosjyrer, søknader, opplysninger på nettstedet og øvrig informasjonsmateriell. Utviklingen går i retning av en stadig mer elektronisk dialog med kunder og brukere. I forbindelse med større endringer utarbeider Lånekassen egne informasjons- og medieplaner. I 2003 ble det interne og eksterne informasjonsansvaret ivaretatt i alle pågående prosesser og prosjekter. Hovedvekten av eksterne informasjonstiltak har vært rettet mot

- informasjon rundt ny støtteordning for elever i vanlig videregående opplæring
- informasjon rundt utviklingen av rentevilkårene for utdanningslån
- informasjon rundt nye elektroniske tjenestetilbud
- informasjon med utgangspunkt i medieoppslag

ADMINISTRATIVE AKTIVITETER

Lånekassen er under kontinuerlig utvikling. Lån og stipend fra Lånekassen skal dekke utgifter til livsopphold, skolepenger og læremidler for elever og studenter under utdanning. Disse har selv sagt et stort behov for at pengene er tilstede når utgiftene oppstår, dvs fra første dag i utdanningen. Derfor er det et viktig mål for Lånekassen at modernisering og utvikling ikke skal påvirke den daglige driften negativt.

Målbruk i samsvar med målloven

Lånekassen ønsker å oppnå en høy nynorskprosent hvert år slik at kravene i målloven blir fulgt. I 2003

hadde Lånekassen en gjennomsnittlig nynorskprosent i sine skriftlige produksjoner på 50,3 prosent. Forskriftene og årsrapporten kommer ut tre år på bokmål og tre år på nynorsk. Pressemeldinger og publikasjoner blir utformet på begge målformer. Når det gjelder elektronisk informasjon på Lånekassens nettsted, er nynorskprosenten på 63 prosent. Prosenten er så høy fordi forskriftene i 2003 er skrevet på nynorsk.

Kundehenvendelser

Den teknologiske utviklingen etablerer nye former for samhandling med kundene. De tradisjonelle formene med papirsøknader, brev og telefoner er utvidet med e-post og søknader over Internett. Lånekassen må tilpasse sin kundedieneste etter det som kundene finner mest hensiktsmessig og hensynet til effektivitet. Et mer komplekst regelverket for utdanningsstøtten fører til lengre samtaler og flere skriftlige henvendelser. I årene framover blir det samtidig en utfordring å samle de ulike kanaler for kundehenvendelser i en felles infrastruktur og arbeidsflyt, slik at alle er sikret samme tilgjengelighet og korrekt behandling.

I 2003 besvarte Lånekassen ca. 488 000 kundehenvendelser over telefon, en økning på ca. en prosent fra året før. Antall brev fra kundene var ca. 290 300 i 2003 mot 287 000 i 2002. Samtidig var det ca. 298 000 henvendelser til den automatiske telefon-tjenesten, Kassafonen. På den internettbaserte versjonen – Nettsvar – kan kundene gå inn interaktivt og få de samme opplysningene som på Kassafonen.

Stadig flere kunder ønsker å kommunisere med Lånekassen via Internett. I 2003 kom det inn ca. 88 000 e-post i tillegg til vanlig brevpost. E-post er en populær kommunikasjonskanal blant studentene, og Lånekassen opplever en jevn og betydelig økning i antall henvendelser. I 2003 registrerte Lånekassen 2,2 millioner besøk på sine nettsider, en økning på 30 prosent fra året før.

Personal og kompetanse

I 2003 ble det utført til sammen 345 årsverk i Lånekassen. Ved utgangen av 2003 hadde Lånekassen 368 tilsatte, av disse var 18 vikarer og 11 tidsbegrensede tilsettinger. Personalavgangen i 2003 utgjorde 4,7 prosent.

64 prosent av Lånekassens medarbeidere har akademisk eller annen høyere utdanning, mens 36 prosent har videregående skole eller lavere utdanning som høyeste utdanning. Kvinner utgjør 65 prosent av alle ansatte. 47 prosent av de fast tilsatte har arbeidet i Lånekassen i mer enn 10 år, herav 11 prosent mer enn 30 år, 15 prosent fra 20–30 år og 21 prosent fra 10–20 år.

Til grunn for kompetanseutvikling i Lånekassen ligger et eget prinsippdokument. Dette omfatter strategi for arbeidet med kompetanseutvikling. I lederutviklingsprogrammet er det lagt vekt på å øke kompetansen i endringsledelse. Kurs i kundebehandling var det mest omfattende kurset i Lånekassen i 2003. Alle kundekontorene gjennomførte kurset i løpet av sommer/høst 2003. Et prosjektrammeverk er utviklet, og et eget prosjektforum er opprettet for å vedlikeholde og videreutvikle prosjektmiljøet i Lånekassen.

Lånekassen legger hvert år ned et omfattende arbeid i å utvikle den faglige kompetansen for saksbehandlere. For å sikre høy kvalitet og likebehandling i møtet med kundene, arrangeres det fagkonferanser og fagmøter. Et faglig nettverk er etablert for å håndtere dette på den mest hensiktsmessige måten.

Arbeidsmiljø

Sykefravær i Lånekassen var på 7,1 prosent i 2002, men økte til 7,5 prosent i 2003. Økningen er fordelt på korttids- og langtidsfravær, men langtidssykemeldinger utgjør totalt den største delen av sykefraværet. I juni 2003 ble Lånekassen med i ordningen med et inkluderende arbeidsliv (IA-virksomhet). Det er foreløpig for tidlig å vurdere resultater av dette arbeidet, men emnet behandles regelmessig, blant annet i arbeidsmiljøutvalget.

Lånekassen er opptatt av arbeidsmiljøet, og det har vært gjennomført arbeidsmiljøseminarer og undersøkelser av medarbeidertilfredshet (MTI) ved de fleste enheter i 2003. Erfaringene fra seminarene og undersøkelsene blir fulgt opp på de enkelte kontorene.

Likestilling i Lånekassen

Kjønnsfordelingen blant de tilsatte i Lånekassen har vært stabil over lang tid. Kvinneandelen er nå 65 prosent. Lånekassens styre består av to kvinner og tre menn. Både styrets leder og direktøren er kvinner.

I 2003 besto direktørens toppledergruppe av tre kvinner og tre menn. Blant mellomlederne utgjorde kvinner ca. 55 prosent. Kjønnsfordelingen tilsier at det ikke er aktuelt med positiv særbehandling ved rekruttering. Ved de lokale lønnsoppgjørene har kvinner de senere årene fått en større andel av midlene enn det en ren pro-rata fordeling skulle tilsi. Kvinner tilgodesees også i stor grad i den relativt omfattende kompetanseutviklingen i Lånekassen. Det er også god representasjon av kvinner i prosjekter, arbeidsgrupper og lignende som kan gi god oppbygging av realkompetanse.

Lånekassen inkluderer et likestillingsperspektiv i personalpolitikken. I lokal tilpasningsavtale til Hovedavtalen er likestilling tatt opp og blir et tema i den videre dialogen mellom partene i virksomheten.

Oslo 11. mars 2004

I styret for Statens lånekasse for utdanning

Siri Hatlen
LEDER

Kjetil Heltne
NESTLEDER

Arne Benjaminsen

Njål Bele

Ingrid Nergaard

Turid Hundstad
DIREKTØR

Årsregnskap
for 2003

2

Resultatregnskap

BELØP I 1000 KR	NOTE	2003	2002	2001
Renteinntekter	1	3 691 238	3 681 772	3 326 243
Rentekostnader	2	-5 279 744	-5 175 487	-4 770 096
Rentestøtte		-1 588 506	-1 493 715	-1 443 853
Betalte gebyr	3	130 532	121 841	124 538
Gebyrinntekter		130 532	121 841	124 538
Stipend til elever og studenter	4	-5 899 122	-5 453 512	-4 992 835
Rettighetsbaserte ettergivelser	5	-439 105	-434 308	-426 915
Særskilte tilretteleggingstiltak for utdanning i utlandet	6	-4 987	-4 171	-4 090
Stipend og rettighetsbaserte ettergivelser		-6 343 214	-5 891 991	-5 423 840
Lønn og godtgjørelse	7	-133 355	-129 744	-121 694
Varer og tjenester	8	-136 153	-132 945	-115 231
Netto drifts- og utviklingskostnader		-269 508	-262 689	-236 925
Tap på utlån	9	-455 989	-463 404	-451 772
Tap på utlån		-455 989	-463 404	-451 772
Netto tilskudd over statsbudsjettet	10	8 526 685	7 989 958	7 431 852
Driftsresultat		0	0	0

Balanse

BELØP I 1000 KR	NOTE	2003	2002	2001
EIENDELER				
Konter		15	25	10
Innskudd i norske banker		0	0	23
Konter og ordinære innskudd i banker		15	25	33
Ikke-rentebærende	11			
– utdanningslån		20 157 749	18 233 953	15 985 965
-opptjente, ikke betalte renter		781 510	894 791	818 938
Opptjente, ikke betalte gebyr		65 433	59 495	54 172
Sum ikke rentebærende utlån		21 004 692	19 188 239	16 859 075
Rentebærende utdanningslån	11	53 419 948	51 193 264	50 063 775
Rentebærende renter		2 410 516	2 292 337	2 190 056
Sum rentebærende utlån		55 830 464	53 485 601	52 253 831
Andre kortsiktige krav	12	35 756	1 631	1 723
I mellomregning med Finansdepartementet		0	4 782	0
Andre krav		35 756	6 413	1 723
SUM EIENDELER		76 870 927	72 680 278	69 114 662
GJELD OG EGENKAPITAL				
I mellomregning med Finansdepartementet		30 097	0	966
Annen kortsiktig gjeld	13	5 677	6 438	5 812
Kortsiktig gjeld		35 774	6 438	6 778
Lån fra staten	14	75 527 153	71 365 840	67 799 884
Langsiktig gjeld		75 527 153	71 365 840	67 799 884
Grunnfond	14	1 308 000	1 308 000	1 308 000
Egenkapital		1 308 000	1 308 000	1 308 000
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		76 870 927	72 680 278	69 114 662

31. desember 2003

Oslo 11. mars 2004, i styret for Statens lånekasse for utdanning

Siri Hatlen
LEDER

Kjetil Heltne
NESTLEDER

Arne Benjaminsen

Njål Bele

Ingrid Nergaard

Turid Hündstad
DIREKTØR

Regnskapsprinsipper

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet for Statens lånekasse for utdanning er satt opp etter regnskapsprinsipper som tilfredsstillende kravene som blir stilt i lov og forskrifter. Statens lånekasse for utdanning kommer ikke inn under regnskapsloven eller Kredittilsynets regler for bankregnskap.

Periodisering av rente- og gebyrinntekter

Både rente- og gebyrinntektene og rentekostnadene blir tatt inn i resultatregnskapet etter hvert som renter og gebyr blir opptjente som inntekter eller blir pådratt som kostnader.

Føring av andre inntekter og kostnader

Disse inntektene og kostnadene blir tatt inn i regnskapet etter kontantprinsippet¹⁾.

Tap på utlån

Lånekassen utgiftsfører tap i årsregnskapet først når tapet er endelig konstatert i samsvar med lov og forskrifter. Det vil si at avskrivning er foretatt etter de årsaker som er angitt i Lov om utdanningsstøtte til elever og studenter (lov av 26.04.1985 nr. 21), eller gjelden er avskrevet i forbindelse med permanent overføring til Statens innkrevingsentral for videre innfordring. Statens innkrevingsentral inntektsfører selv de inntekter som framkommer ved innfordring av permanent overførte lån. En vesentlig del av regnskapsførte tap er renter fram til realisasjonstidspunktet.

Det blir ikke beregnet tap på grunnlag av konstaterte misligholdte utlån og eller ved betalingslettelser. Dette innebærer at det i regnskapet ikke er gjort beregninger eller avsetninger for spesifiserte tap. Det er heller ikke i årsregnskapet gjort beregninger eller avsetninger for uspesifiserte tap. For at en skal kunne vurdere tapsrisikoen som ligger i utlånsporteføljen, er det gitt kommentarer til, og gitt opplysninger om mislighold og lignende, i årsmeldingen fra styret og som noter til årsregnskapet.

Inntektsføring av renter av misligholdte utlån

I samsvar med gjeldende regelverk stopper ikke Lånekassen inntektsføringen av renter på slike utlån. Rentene blir beregnet og inntektsført fram til tidspunktet for bokføring av konstatert tap.

Konvertering av studielån til stipend

Fra november 2002 ble utdanningsstipendet for elever og studenter i høyere utdanning økt til 40 prosent av kostnadsnormen på kr 8000 per måned. 15 prosentpoeng av stipenddelen ble i 2003 betalt ut som lån og gjort om til utdanningsstipend ved gjennomført utdanning. Lånekassen har fått fullmakt til å dekke inn utgiftene til slik konvertering av lån til stipend ved å trekke på et eget Konverteringsfond.

Konverteringsfondet er etablert som et selvstendig fond med egne statutter og eget regnskap, uavhengig av Lånekassen. Fondets kapital er plassert på en ikke rentebærende konto i Norges Bank.

¹⁾ Jfr Stortingets bevilgningsreglement, § 14: Enhver statsutgift og statsinntekt medtas i statens bevilgningsregnskap for den budsjettermin der den er blitt kontant betalt.

NOTE 1 RENTEINNTEKTER

Den flytende renten i 2003 ble fastsatt på grunnlag av renten på statscertifikater med gjenstående løpetid fra null til tre måneder. Den faste renten var renten på statsobligasjoner med tre og fem års gjenstående løpetid. Det legges i begge tilfeller til ett prosentpoeng til dekning av administrasjonskostnader og delvis dekning av tap.

Lånekassen betaler samme rente til staten som kundene betaler på sine lån, og tillegget på en prosent tilfaller ikke Lånekassen. Når lånet er oppsagt, blir det lagt til en ekstra prosent forsinkelsesrente.

RENTEFOTEN I 2003

	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal
Flytende rente	8,10 %	8,00 %	6,80 %	5,90 %
Fast rente, 3 år	6,90 %	5,90 %	5,50 %	4,90 %
Fast rente, 5 år	6,90 %	6,00 %	5,60 %	5,40 %

NOTE 2 RENTEKOSTNADER

Lånekassens utlånsrenter tilsvarer den renten som betales på innlån fra staten. Rentekostnadene beregnes på grunnlag av samlet utlånsportefølje innenfor hver av de ulike rentesatsene som kundene har valgt. Lånekassen betaler også renter til staten for lån til kunder under utdanning, og for lån hvor kunden er gitt rentefritak i en periode. Disse rentene beregnes i samsvar med rentesatsen for flytende renter.

I rentekostnader inngår også renter av grunnfondet og utgifter knyttet til rentekompensasjon i forbindelse med at kundene innfrir gjelden, og ekstraordinær innbetaling av fastrentelån til underkurs.

Lånekassen betaler renter til staten av grunnfondet med den rentesatsen som til enhver tid gjelder for flytende renter. I 2003 var disse renteutgiftene på 94,1 millioner kroner.

NOTE 3 GEBYRINNTEKTER

Posten består av betalte gebyrer fra kundene. Kundene belastes et gebyr ved førstegangsvarsling, gebyr for purring ved andregangsvarsling og gebyr for oppsigelse av lån i forbindelse med innfordring av misligholdte utlån. Gebyrsatsene i 2003 var 35 kroner ved førstegangsvarsling, 280 kroner ved andregangsvarsling og 490 kroner ved oppsigelse av lånet. Gebyrene blir akkumulert slik at ved oppsigelse av lånet påløper det i alt 805 kroner.

NOTE 4 STIPENDKOSTNADER OG STATSTILSKUDD TIL ELEVER VED PRIVATE SKOLER

I tillegg til de stipendene som er bevilget over kap. 2410, postene 70 og 71, har Lånekassen tildelt i alt 14,0 millioner kroner over kap. 0240, post 70 til statstilskudd til elever ved private skoler.

BELØP I 1000 KR		2003	2002	2001
kap. 0240 post 70	Statstilskudd til elever i private skoler	14 047	12 019	10 919
kap. 2410 post 70	Utdanningsstipend osv.	5 047 124	4 581 678	4 148 332
kap. 2410 post 71	Andre stipend	837 951	859 815	833 584
Stipend til elever og studenter		5 899 122	5 453 512	4 992 835

NOTE 5 RETTIGHETSBASERTE ETTERGIVELSER (KAP. 2410, POST 73 OG KAP.5310, POST 04)

Ettergivelse og avskrivning etter særlige rettigheter i lov om utdanningsstøtte

Visse innenlandske kostnader til flyktninger kan etter OECDs statistikkdirektiv defineres som offentlig utviklingshjelp. Deler av utgiftene til ettergivelse av studielån gjelder studenter fra visse land i den tredje verden, som senere bosetter seg varig i sine hjemland. Disse utgiftene refunderes over Utenriksdepartementets budsjett, kap. 167 Flyktningetiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA). Denne refusjonen vises i Lånekassens regnskap på kap. 5310, post 04 ODA-midler.

BELØP I 1000 KRONER		2003	2002	2001
Ettergivelse ved lange studier		221 989	224 543	210 303
Ettergivelse, Finnmark og Nord-Troms		71 221	77 719	78 342
Ettergivelse til borgere fra Øst-Europa og fra u-land		18 191	26 282	17 574
Avskrevet pga. dødsfall		35 850	34 941	36 530
Avskrevet pga. sykdom		99 880	79 082	89 861
Automatisk avskrivning av små restsaldoer ved innfrielse		1 474	1 241	1 319
Sum Kap. 2410 post 73		448 605	443 808	433 929
Refusjon av ODA-godkjente utgifter kap. 5310 post 04		-9 500	-9 500	-7 014
Rettighetsbaserte ettergivelser netto		439 105	434 308	426 915

NOTE 6 SÆRSKILTE TILRETTELEGGINGSTILTAK FOR UTDANNING I UTLANDET

Midler bevilget på post 75 nyttes i hovedsak til informasjonsarbeid rettet mot norske studenter i utlandet. Lånekassen har stått for utbetaling av tilskudd til dette formålet i samsvar med tildelingsbrev av 11. februar 2003 fra Utdannings- og forskningsdepartementet.

ANSA (Association of Norwegian Students Abroad) er tildelt kr 4 020 000 fra denne posten.

Det er utbetalt \$ 20 000 til the Johan Jørgen Holst Scholarship Fund ved Columbia University i New York. Beløpet går til dekning av skolepenger for to norske studenter.

Videre er det utbetalt tilskudd til sommerskolen ved Universitetet i Oslo og til enkeltstudenter ved NTNU i forbindelse med sommerkurs i nordisk språk og litteratur.

Det er gitt en belastningsfullmakt til Utenriksdepartementet på kr 212 000. Av dette er kr 132 951 benyttet. Tilskuddet ble benyttet av The Norwegian Information Service in the United States til opplysningsarbeidet blant studenter i Nord-Amerika.

NOTE 7 LØNN, GODTGJØRELSE OG SOSIALE UTGIFTER

BELØP I 1000 KR	2003	2002	2001
Fast og midlertidig personell	115 797	111 173	105 913
Lærlinger	0	119	157
Renhold	1 227	1 118	1 201
Godtgjørelse til styret	338	255	275
Godtgjørelse til klagenemnda	131	125	148
Andre godtgjørelser	77	587	499
Innbetaling til Folketrygden og Statens Pensjonskasse	22 712	21 650	20 002
Sum kap. 2410, post 01 1	140 282	135 027	128 195
Diverse inntekter	-99	-255	-270
Sum kap. 5310, post 03 1	-99	-255	-270
Refundert pga. arbeidsmarkedstiltak	-95	0	-47
Refundert fødselspenger	-2 041	-925	-2 623
Refundert utgifter til lærlinger	0	-35	-55
Refundert utgifter ved sykemelding	-4 692	-4 068	-3 506
Sum kap. 5310, post 15-18	-6 828	-5 028	-6 231
Netto lønnskostnader	133 355	129 744	121 694

NOTE 8 VARER OG TJENESTER

BELØP I 1000 KR	2003	2002	2001
Maskiner, inventar og utstyr	1 034	2 622	2 021
Forbruksmaterieell	1 974	2 128	2 196
Reiseutgifter osv.	6 824	5 888	8 033
Kontortjenester	46 394	45 532	40 181
Konsulenttjenester ^{*)}	23 619	24 696	23 491
Databehandlingstjenester	31 699	29 044	18 956
Vedlikehold og drift av maskiner og utstyr	684	767	499
Vedlikehold og drift av bygninger, leie av lokale	25 068	22 304	19 863
Sum kap. 2410, post 01 2	137 296	132 981	115 240
Diverse inntekter	-1 143	-36	-9
Sum kap. 5310, post 03 2	-1 143	-36	-9
Netto varer og tjenester	136 153	132 945	115 231

^{*)} Godtgjørelse til revisjonen er utbetalt i 2003 med kr 608 950,36 inkl. mva.

NOTE 9 TAP PÅ UTLÅN

Lånekassen yter lån til livsopphold på grunnlag av lovfestede rettigheter. Det foretas ingen kredittvurdering av låntakerne, og det kreves ikke sikkerhet for lånet. Slike usikrede forbrukslån vil normalt være forbundet med en høyere tapsrisiko enn ordinære, pantesikrede banklån hvor långiver har hatt anledning til å vurdere kundenes kredittverdighet på forhånd.

Lånekassen avskriver fordringen når den overføres til Statens innkrevingssentral på permanent basis²⁾. I tillegg avskrives fordringer som i henhold til fastsatte regler med sikkerhet kan karakteriseres som tapte. Det vises også til note 11.

BELØP I 1000 KR	2003	2002	2001
Avskrevet som tap, gjeldsordning, uerholdelig	69 959	37 930	32 598
Avskrevet som tap og overført til SI	386 030	425 474	419 174
Tap på utlån	455 989	463 404	451 772

²⁾ Statens inntekter av fordringer som er permanent overført til SI inntektsføres på kap. 4634 Statens innkrevingssentral, post 85 Misligholdte lån i Statens lånekasse for utdanning. I 2002 ble det inntektsført 107 millioner kroner på denne posten.

NOTE 10 TILSKUDD OVER STATSBUJSJETTET FOR 2003

Denne posten viser summen av inntekter og utgifter for Lånekassen i 2003 som er dekket over statsbudsjettet. Følgende tabell viser detaljer på kapittel- og postnivå i samsvar med statsregnskapets oppstilling.

BELØP I 1000 KR		2003	2002	2001
kap. 0240 post 70	Statstilskudd til elever i private skoler	14 047	12 019	10 919
kap. 2410 post 01-1	Lønn, godtgjørelser og sosiale utgifter	140 282	135 027	128 195
kap. 2410 post 01-2	Varer og tjenester	137 296	132 981	115 240
kap. 2410 post 70	Utdanningsstipend osv.	5 047 124	4 581 678	4 148 332
kap. 2410 post 71	Andre stipend	837 951	859 815	833 584
kap. 2410 post 72	Rentestøtte	1 588 506	1 493 715	1 443 853
kap. 2410 post 73	Avskrivning	448 605	443 808	433 929
kap. 2410 post 74	Tap	455 989	463 404	451 772
kap. 2410 post 75	Tilskudd for tilrettelegging av utdanning i utlandet	4 987	4 171	4 090
kap. 5310 post 03	Refunderte utgifter og egne inntekter	-1 242	-291	-279
kap. 5310 post 04	Refunderte utgifter av ODA-godkjente utgifter	- 9 500	- 9 500	-7 014
kap. 5310 post 15	Refundert pga. arbeidsmarkedstiltak	-95	0	-47
kap. 5310 post 16	Refunderte fødselspenger	-2 041	-925	-2 623
kap. 5310 post 17	Refunderte utgifter til lærlinger	0	-35	-55
kap. 5310 post 18	Refunderte utgifter ved sykmelding	- 4 692	- 4 068	-3 506
kap. 5310 post 72	Betalte gebyr, innbetalt til staten	- 130 532	- 121 841	-124 538
Netto tilskudd over statsbudsjettet		8 526 685	7 989 958	7 431 852

NOTE 11 UTLÅN OG OPPTJENTE, IKKE BETALTE RENTER

Lånekassens utlånsportefølje består av ikke-rentebærende lån til kunder i utdanning, og rentebærende lån til kunder i tilbakebetalingsfasen. Låntakere i tilbakebetalingsfasen kan velge mellom fast rente med tre eller fem års bindings- tid, eller flytende rente. Tilbudet for flytende og fast rente endres hvert kvartal (se også note 1).

Fordeling av utlån etter lånetype og rentenivå pr. 31.12.2003:

	PROSENTSATS	BELØP I 1000 KR	ANTALL KUNDER
Ikke rentebærende lån til kunder i tildelingsfase		20 221 208	176 385
Rentebærende lån til kunder i tilbakebetalingsfase			
- flytende rente	5,9	34 252 399	326 070
- 3 års fast rente	4,9-7,6	17 960 308	114 626
- 5 års fast rente	5,4-7,6	4 401 241	26 282
		76 835 156	643 363

I beløpene for utestående lån og opptjente, ikke betalte renter per 31.12.2003, er det også inkludert lån som må defineres som tapsutsatte. Risikoen for tap vil være særlig stor innenfor beholdningen av oppsagte lån.

I tillegg til oppsagte lån vil det også være risiko for tap blant de lånene der det er gitt lettelser i betalingsvilkårene, men hvor lånet ikke er misligholdt.

Per 31.12.2003 er i alt 41 300 lån oppsagt på grunn av mislighold. Samlet sum av oppsagte lån var på dette tids- punktet 4,4 milliarder kroner.

I løpet av 2003 ble 18 731 nye låntakere overført til inkasso, mens det samtidig var 18 253 kunder som kom tilbake i en normal tilbakebetalingsordning. Av disse betalte 10 173 kunder skyldige terminbeløp eller innfridde gjelden. De resterende fikk innvilget betalingslettelser av sosiale eller økonomiske årsaker, og er dermed ikke lenger under inkassomessig oppfølging.

Inkassosaker som har vært uten vesentlig innfordringsmessig framgang i mer enn tre år etter oppsigelse, blir overført til Statens innkrevingssentral på permanent basis. Disse kundene mister alle rettigheter i Lånekassen, også mulig- heten til å få ny støtte. I 2003 ble 3 676 saker permanent overført til Statens innkrevingssentral. Som en følge av dette ble 386,0 millioner kroner avskrevet som tap under kap. 2410, post 74 Tap på utlån.

I 2002 utviklet Lånekassen en ny modell for å beregne framtidige tap på utestående lån. Ved bruk av modellen beregnes det forventet tap på hele utlånsporteføljen.

Forventet tap på hele utlånsporteføljen per. 31.12.2003 er estimert til 4,8 milliarder kroner.

NOTE 12 ANDRE KORTSIKTIGE KRAV

For undervisningsåret 2002–2003 omgjorde Lånekassen 15 prosent av utbetalt lån til stipend på grunnlag av avlagt eksamen. Etter hvert som omgjøringen skjer, posteres denne som en innbetaling til Lånekassen på kap. 5310 post 93, mens utgiften føres på en interimspost. Det er først mulig å danne seg et bilde av samlet konvertert beløp i perioden i forbindelse med periodeavslutningen ved utløpet av hver måned. Dette innebærer at det alltid vil være en forskyvning på en måned mellom bokført belastning av interimsposten og den tilsvarende debitering av Konverteringsfondet, som skjer tidlig i måneden etter. I desember 2003 ble det konvertert lån til stipend for i alt kr 34 183 388 som ikke er belastet Konverteringsfondet i 2003. Beløpet bidrar til å øke saldo i Lånekassens mellomregnskap med Finansdepartementet ved utløpet av året.

Posten består for øvrig av forskuddsutbetalinger og fordringer i forbindelse med anmeldte bedrageri.

NOTE 13 ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Lønnstrekk som ikke er innbetalt til Skattefogden i Oslo og Akershus er bokført i årsregnskapet som annen kort-siktig gjeld.

NOTE 14 LÅN OG GRUNNFOND FRA STATEN

BELØP I 1000 KR	2003	2002	2001
Samlet innlån pr. 01.01, inkl. grunnfond	72 673 840	69 107 884	66 309 664
+ opptak nye lån i året (kap. 2410 post 90)	11 101 073	9 590 189	8 289 807
- nedbetaling avdrag (kap. 5310 post 90)	5 386 813	5 333 336	4 825 661
- tap og avskrivning (kap. 5310 post 91)	684 156	690 897	665 926
- innbetaling fra Konverteringsfondet (kap. 5310 post 93)	868 791	0	0
Lån fra staten, inkl. grunnfond	76 835 153	72 673 840	69 107 884

Revisjonsberetning for 2003

■ Statsautoriserte revisorer

Ernst & Young AS
Oslo Akrium
Postboks 20
N-0051 Oslo

■ Foretaksregisteret:

NO 976 389 387 MVA

Tel. +47 24 00 24 00

Fax +47 24 00 24 01

www.ey.no

Medlemmer av Den norske Revisjonsforening

Til Utdannings- og forskningsdepartementet

Revisjonsberetning for 2003

Vi har revidert årsregnskapet for Statens lånekasse for utdanning for regnskapsåret 2003. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, regnskapsprinsipper og noteopplysninger. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av Lånekassens styre og direktør. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk omfatter revisjon også en gjennomgåelse av Lånekassens formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Lånekassens årsregnskap er avlagt etter spesifikt definerte regnskapsprinsipper. Regnskapsprinsippene er nærmere beskrevet i årsregnskapet.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med gjeldende lover og forskrifter for Statens lånekasse for utdanning og gir et uttrykk for Lånekassens økonomiske stilling 31. desember 2003 og for resultatet av virksomheten i regnskapsåret i overensstemmelse med de beskrevne regnskapsprinsipper
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet

Uten at det har betydning for konklusjonen i avsnittet over, vil vi presisere viktigheten av prinsippene for regnskapsføring av tap på utlån og opptjente ikke betalte renter og de nye reglene for konvertering av studielån til stipend ved overføringer fra et eget Konverteringsfond. Vi viser til nærmere omtale i beskrivelsen av regnskapsprinsipper og note 11.

Oslo, 11. mars 2004
ERNST & YOUNG AS

Leiv Aschehoug
statsautorisert revisor

■ Besøksadresse:
Oslo Akrium
Christian Frederiks plass 6
0154 Oslo

■ Arrendal, Bergen, Bæ, Drammen, Fossumlg, Fredrikstad, Holmestrand,
Horten, Hønefoss, Kongsberg, Kragerø, Kristiansand, Larvik, Levanger,
Lillehammer, Moss, Molde, Nærbø, Oslo, Otta, Prinsnesskolen,
Sandefjord, Skotland, Steinkjer, Trondheim, Tvedestrand, Tvedestrand,
Viklandet, Ålesund

3

Tildeling av stipend og lån i undervisningsåret 2002–2003

UTDANNINGSSTØTTE

Lånekassen ga i 2002–2003 støtte til 242 774 elever og studenter, som mottok ca 15 milliarder kroner i stipend og lån. Om lag ni prosent av Norges befolkning tok i 2002–2003 utdanning som ga rett til å søke om stipend og lån.

Gjennomsnittsalderen for de som fikk støtte til høyere utdanning var 25 år. I videregående opplæring var gjennomsnittsalderen 20 år. Studentene mottok støtte fra Lånekassen i gjennomsnittlig tre år, mens elevene fikk støtte i gjennomsnittlig to år.

Antall støttemottakere i Lånekassen økte med nær ti prosent fra 2001–2002 til 2002–2003, og Lånekassen betalte ut ca 25 prosent mer i stipend og lån enn året før. Denne kraftige økningen i tildelt støtte skyldtes delvis veksten i antall støttemottakere, men også at basisstøtten økte med kr 1 050 per måned fra studieåret 2002–2003. I videregående opplæring fikk 47 prosent av elevene støtte fra Lånekassen, og i høyere utdanning fikk 78 prosent av studentene støtte.

Fra og med studieåret 2002–2003 ble det innført et nytt støttesystem for studenter og for elever i videregående opplæring. Elever i vanlig videregående skole fikk dette skoleåret stipend og lån etter «gamle» regler.

Det nye støttesystemet innebar blant annet at en del av stipendet først ble gitt som lån, som ble omgjort til stipend ved bestått eksamen. Omgjøringen er ikke avhengig av at eksamen blir bestått til rett tid. Studen-

tene vil kunne få omgjort lån til stipend i inntil åtte år bakover i tid. Den nye stipendordningen gjør at det ikke vil foreligge endelige totaltall for tildelt lån og stipend per undervisningsår før om noen år. Av samme grunn kan gjennomsnittlig stipend og lån heller ikke sammenliknes direkte med tall fra tidligere år. For undervisningsåret 2002–2003 ble det tildelt til sammen 1 354 millioner kroner i lån som kan gjøres om til stipend ved bestått eksamen. Det er opprettet et konverteringsfond som skal finansiere omgjøringen.

Basisstøtten avgjør hvor mye stipend og lån studentene kan få. Den blir regulert årlig ved at Utdannings- og forskningsdepartementet fastsetter forskriftene for Lånekassen. Kostnadsnormen for elever i vanlig videregående skole var bygd opp av et grunnbeløp, et botillegg og et beløp som skulle dekke bøker og materiell.

Det ble ikke gitt stipend til hjemmeboere i høyere utdanning og annen videregående opplæring, men for første gang fikk borteboere og hjemmeboere det samme beløpet utbetalt. En hjemmeboer i høyere utdanning og annen videregående opplæring kunne derfor få maksimalt 80 000 kroner i lån.

En student i høyere utdanning som bodde borte, kunne få 80 000 kroner i samlet støtte, 21 000 kroner som stipend og 59 000 kroner som lån. I tillegg ble 9 000 kroner av lånet gjort om til stipend når eksamen var bestått. Etter eksamen var samlet stipendet blitt til 30 000 kroner og lånet redusert til 50 000 kroner.

SATSER FOR 2002–2003 PER MÅNED

Vanlig videregående opplæring

	Under 19 år	Over 19 år
Grunnbeløp	kr 3 550	kr 4 290
Botillegg	kr 2 235	kr 2 235
Tillegg for bøker/materiell	kr 280	kr 280

Høyere utdanning og annen videregående opplæring

	Høst 2002	Vår 2003
Utdanningsstipend (utbetalingsdel)	kr 2 200	kr 2 000
Utdanningsstipend (konverteringsdel)	kr 600	kr 1 200
Utdanningslån	kr 5 200	kr 4 800

«Lånekassen utbetalte omlag 5,7 milliarder kroner som stipend, og det er en sterk økning fra året før. Økningen skyldes til dels den store økningen i antall støttemottakere, men også økt stipendandel»

STØTTEMOTTAKERE

	2001–2002				2002–2003			
	Videregående		Høyere	Totalt	Videregående		Høyere	Totalt
	Under 19 år	Over 19 år			vanlig	annen		
Antall								
Støttemottakere	57 099	31 125	134 773	222 997	64 372	31 451	146 951	242 774
Stipendmottakere	56 332	24 796	124 353	205 481	62 319	29 162	140 871	232 352
Låntakere	7 352	24 056	126 346	157 754	10 991	31 142	146 352	188 485
Gjennomsnitt i kroner								
Støtte	23 289	47 031	68 116	53 695	24 150	61 912	78 142	61 723
Stipend	21 222	19 330	27 219	24 623	20 717	21 021	26 678	24 369
Lån	18 273	40 926	45 869	43 829	23 977	42 842	52 783	49 460

For 2002–2003 viser tabellen støttebeløpet før ev. konvertering av lån til stipend ved bestått eksamen.

STIPEND

Stipendandelen, det vil si utdanningsstipendet sett i forhold til basisstøtten for en enslig borteboende student, var tilsammen på 40 prosent fra 1. november 2002. 25 prosent av stipendet ble utbetalt som stipend. 15 prosent ble først gitt som lån, som ble omgjort til stipend etter at eksamen var bestått. Siden ordningen gjaldt fra 1. november 2002, fikk studentene litt mindre i stipend høsten 2002 enn senere. For undervisningsåret 2002–2003 ble 885 millioner kroner omgjort fra lån til stipend på grunn av avlagte eksamener. Tallene er foreløpige, siden det kan omgjøres i inntil åtte år bakover i tid.

Lånekassen utbetalte omlag 5,7 milliarder kroner som stipend, og det er en sterk økning fra året før. Økningen skyldes til dels den store økningen i antall støttemottakere, men også økt stipendandel. I alt fikk

76 prosent av de som søkte om støtte til vanlig videregående skole, stipend. Av elever som søkte om støtte til annen videregående opplæring, fikk 94 prosent stipend.

Avslagene på søknad om stipend kom hovedsakelig av behovsprøving mot foreldreinntekten for elever som var under 19 år. Elever og studenter over 19 år som bodde hjemme, fikk ikke utdanningsstipend. Dette var den vanligste avslagsgrunnen for denne gruppen.

Utdanningsstipendet

For elever under 19 år i vanlig videregående opplæring utgjorde stipendet 93 prosent av det samlede støttebeløpet som kunne bli gitt, mellom en nedre grense på 2 505 kroner og en øvre grense på 6 630 kroner per måned. Borteboere kunne i 2002–2003 få et stipend på 3 450 kroner per måned, uavhengig av foreldreøkonomien.

For søkere over 19 år i vanlig videregående opplæring utgjorde stipendet 97,2 prosent av det samlede støttebeløpet som kunne bli gitt, mellom en nedre grense på 4 905 kroner og en øvre grense på 10 760 kroner per måned.

Studenter i høyere utdanning og elever i annen videregående opplæring som har rett til utdannings-

stipend, får en del av stipendet ved utbetalingen og en del når eksamen er fullført. For undervisningsåret 2002–2003 kunne en borteboer etter 1. november få utbetalt inntil 2 000 kroner per måned i stipend. Ytterligere 1 200 kroner per måned kunne bli omgjort fra lån til stipend etter at eksamen var fullført. Til sammen ble det gitt inntil 3 200 kroner per måned i stipend.

STIPENDFORMER OG STIPENDBELØP

	2001–2002			2002–2003		
	Antall stipend	Gjennomsnittlig beløp kr	Totalt beløp i millioner kr	Antall stipend	Gjennomsnittlig beløp kr	Totalt beløp i millioner kr
Utdanningsstipend ¹⁾	199 557	19 903	3 971,9	230 189	19 055	4 386,2
Flyktningstipend	492	51 073	25,1	669	55 645	37,2
Fødselsstipend	3 587	41 949	150,5	3 627	49 716	180,3
Gebyrstipend	11 891	42 342	503,5	11 871	42 578	505,4
Kunsthøgskolestipend ²⁾	1 324	26 293	34,8	-	-	-
Reisestipend	64 456	2 702	174,1	57 344	2 238	128,4
Reisestipend i Norden	3 064	4 576	14,8	2 572	4 576	11,8
Reisestipend i Norge						
for utlandsstudenter	12 594	1 458	18,4	10 418	1 373	14,3
Reisestipend kvotestudenter	789	5 263	4,2	833	5 171	4,3
Reisestipend utland	18 122	6 499	117,8	18 730	6 461	121
Språkstipend	564	15 035	8,5	624	14 979	9,3
Sykestipend	1 434	12 894	18,5	1 668	16 687	27,8
Tilleggsstipend	670	34 025	22,8	735	33 435	24,6
Tiltaksstipend ²⁾	2 512	5 900	14,8	-	-	-
Forsørgerstipend ³⁾	-	-	-	15 481	15 159	234,7
Andre stipend ⁴⁾	3	11 037	0	-	-	-
Totalt	321 059 ⁶⁾	24 623 ⁵⁾	5 078,9	354 761 ⁶⁾	24 369 ⁵⁾	5 685,4

¹⁾ Den delen av utdanningsstipendet som gjøres om fra lån ved bestått eksamen fra 2002–2003, er ikke med.

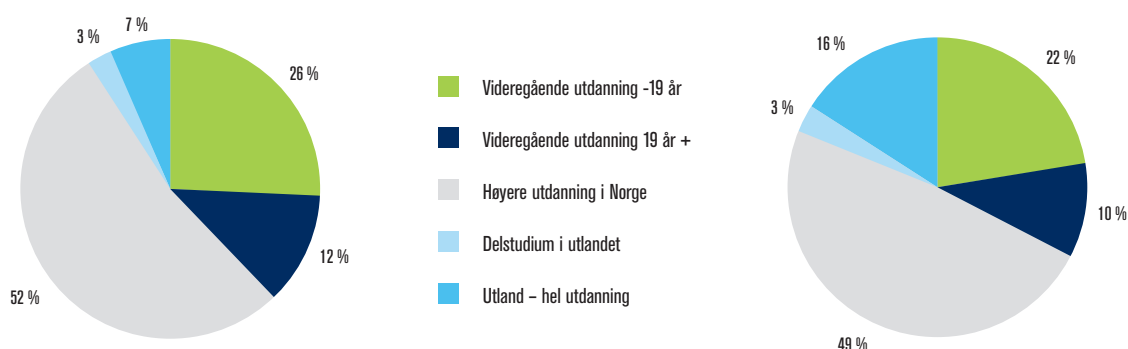
²⁾ Kunstfag- og tiltaksstipendet ble tatt bort fra undervisningsåret 2002–2003

³⁾ Forsørgerstillegget ble gitt som eget stipend fra undervisningsåret 2002–2003

⁴⁾ Nordisk instituttstipend og stipend til nordisk sommerkurs, ikke lenger stipendtyper fra undervisningsåret 2002–2003

⁵⁾ Gjennomsnittlig stipendbeløp per mottaker

⁶⁾ Én kunde kan ha flere typer stipend

Figurene viser fordelingen før konvertering av lån til stipend ved fullført eksamen.

Andre stipendordninger

Reisestipend i Norge og Norden ble gitt til søkere med lang reise mellom hjemstedet og lærestedet. Stipendet ble beregnet etter Lånekassens satser for tre tur-retur-reiser i året, med et fradrag på 970 kroner i egenandel. Det ble i 2002–2003 innført en øvre aldersgrense på 25 år og en øvre grense for stipendbeløpet på 7 000 kroner.

Lån kunne bli omgjort til stipend for inntil fire måneder og to uker ved sykdom.

Fødselsstipend ble gitt til kvinner som fikk barn, og som hadde vært i utdanning i minst seks måneder før fødselen. Stipendet kunne også bli gitt helt eller delvis til faren dersom begge var i utdanning og moren hadde rett til stipendet. Stipendet ble gitt i tre uker før og 39 uker etter fødselen.

Flyktningstipend ble gitt til utenlandske statsborgere som var registrerte som politiske flyktninger og tok videregående opplæring i Norge.

Språkstipend ble gitt til språkkurs for studenter som tok utdanning i land med et annet undervisningsspråk enn engelsk. Stipendet var på 15 000 kroner og språkkurset måtte vare i minst fire uker. Språkstipendet

kunne gis både til studenter som tok hele utdanningen i utlandet og til de som tok en del av utdanningen ute.

Gebyrstipend skulle helt eller delvis dekke skolepenger for enkelte fagretninger ved læresteder i land utenfor Norden.

Tilleggsstipendet ble gitt til studenter i utlandet for å dekke skolepenger på utvalgte studier ved utvalgte læresteder. Skolepengene måtte være større enn det maksimale gebyrstipendet pluss en egenandel.

Reisestipend til studenter i utlandet ble gitt som tilskudd til to tur-retur reiser i året fra hjemstedet i Norge og til lærestedet. Tilskuddet ble gitt med 100 prosent stipend for reisen i Norge og med 70 prosent som stipend og 30 prosent som lån for reisen utenfor Norge. Tillegg til reiser i Norge ble bare gitt til studenter under 25 år.

Fordeling av totale stipendmidler i 2002–2003

Studenter i høyere utdanning i Norge var den største gruppen av stipendmottakere og fikk også en stor andel av de totale stipendmidlene. Før omgjøringen av lån til stipend ved bestått eksamen, fikk utlandsstudentene 19 prosent av stipendmidlene, men utgjorde bare 10 prosent av det samlede antallet stipendmottakere.

«Av alle som fikk støtte fra Lånekassen i 2002–2003, tok 6,6 prosent hele utdanningen i utlandet.»

LÅN

I 2002–2003 var nye utlån på om lag 9,3 milliarder kroner. Av dette kunne lån på 1,4 milliarder kroner omgjøres til stipend ved bestått eksamen. Tallet for 2001–2002 var på om lag 6,9 milliarder kroner. Lånetettheten (lån-takere i forhold til antall elever og studenter) var på 48,2 prosent i 2002–2003, en økning på 7,5 prosentpoeng fra året før. 188 500 elever og studenter søkte om lån i 2002–2003, og dette er en økning på nesten 20 prosent fra året før. De store endringene i nye utlån skyldes både endringene i reglene for tildeling av studiestøtte og økningen i antall søkere.

I 2003 avsluttet om lag 9 000 studenter høyere utdanning med en gjeld på over 250 000 kroner. Om lag 4 100 elever hadde gjeld på over 100 000 kroner etter videregående opplæring.

UTDANNINGSSTØTTE TIL VISSE KUNDEGRUPPER

Utdanning i utlandet – hovedtrekk

Tendensen med en minkende vekst i antall studenter som reiser til utlandet, fortsatte i 2002–2003. Økningen var på 1,5 prosent fra året før. I alt 16 004 elever og studenter fikk støtte til hel utdanning i utlandet. Av alle som fikk støtte fra Lånekassen i 2002–2003, tok 6,6 prosent hele utdanningen i utlandet. I tillegg tok 6 065 elever og studenter et kortere studieopphold i utlandet som del av utdanningen i Norge. Dette er en økning på nesten ti prosent sammenlignet med 2001–2002, og viser at myndighetene lykkes i sin strategi med å gjøre opphold i utlandet til en del av utdanningen for stadig flere elever og studenter.

De mest populære studielandene

For andre år på rad toppet Australia oversikten over de mest populære studielandene med 3 946 støttemottakere. Storbritannia (3 458), Danmark (2 068) og USA (1 269) på henholdsvis andre, tredje og fjerde plass beholdt også sine plasseringer fra året før. Den prosentvise økningen var størst i Tsjekkia, Spania og Italia.

I Australia var økningen i år på bare 6,5 prosent, mens den de to foregående årene har vært på henholdsvis 21 prosent og 55 prosent. Den eksplosive veksten i antallet søkere til Australia ser ut til å være forbi. Det er derimot verdt å merke seg at Spania seiler opp som et nytt og populært studieland (251 støttemottakere), med en vekst på 27,4 prosent fra 2001–2002 og en nær tredobling av antall støttemottakere siden 1997–1998. Det var likevel i Italia at antallet norske studenter økte mest i 2002–2003, med 31,5 prosent.

Synkende interesse

Fra studieåret 2001–2002 til 2002–2003 var det en nedgang i antall studenter i USA, Tyskland, Sveits, Storbritannia og Nederland. Det var prosentvis størst nedgang i USA, der det var 15,6 prosent færre studenter enn året før. Det har vært en jevn nedgang i antall studenter i USA siden 1997–1998, da landet hadde nærmere 50 prosent flere støttemottakere fra Norge enn det har nå. Interessen er ikke blitt mindre siden den gangen for å studere i engelskspråklige land, men en kombinasjon av Australias vellykkede satsing på rekruttering av utenlandske statsborgere til sitt utdannings-system og den sterke veksten av studieavgiftene i USA kan bidra til å forklare nedgangen.

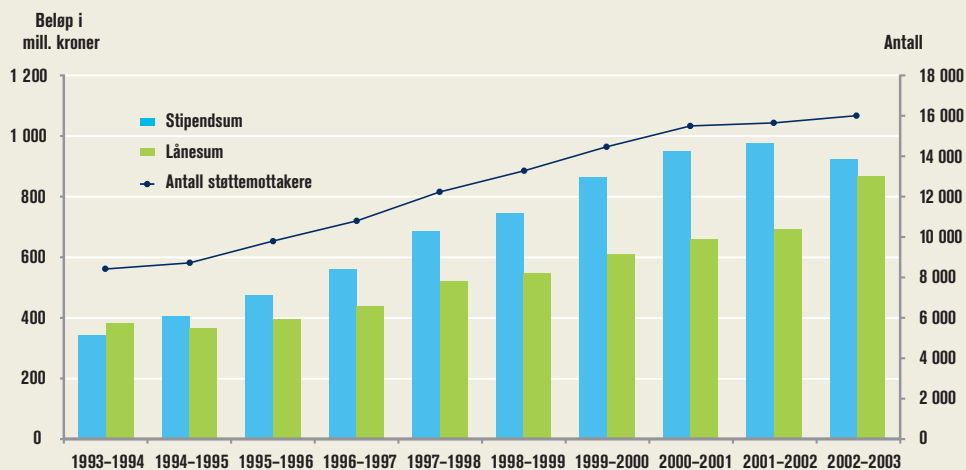
ANTALL SOM AVSLUTTET VIDEREGÅENDE OPPLÆRING MED GJELD OVER 100 000 KRONER OG HØYERE UTDANNING MED GJELD OVER 250 000 KRONER

Avslutningsår	Videregående opplæring	Høyere utdanning
2001	2 835	7 068
2002	2 576	6 968
2003	4 144	8 996

STØTTEBELØP OG ANTALL ELEVER OG STUDENTER *) SOM TOK FULL UTDANNING I UTLANDET

*) studenter som tok en del av utdanningen ute, er ikke med

ANTALL SØKERE TIL STUDIER I UTLANDET I UNDERVISNINGÅRENE 1970-1971 TIL 2002-2003

Tabellen omfatter bare de som har søkt støtte til en hel utdanning i utlandet

Undervisningsår	Australia *)	Canada	Danmark	Frankrike	Nederland	Polen *)	Spania	Storbritannia *)	Sveits	Sverige	Tyskland	Ungarn *)	USA *)	Andre	Avslag *)	Totalt
1970-71			184	58	68		57	950	273	98	784		333	460		3 265
1975-76			579	74	21		10	957	207	635	750		244	298		3 775
1980-81		49	786	143	50			644	147	1 011	697		915	282		4 724
1985-86		78	681	179	94			1 330	154	1 390	751		1 800	216		6 673
1990-91		125	528	252	104		44	1 975	221	1 317	832		2 234	147	618	8 397
1991-92		128	581	301	121		50	2 046	228	1 240	897		2 309	175	542	8 618
1992-93		130	675	374	158	10	60	2 195	248	1 096	949	10	2 305	169	553	8 932
1993-94		110	691	397	160	11	67	2 337	223	961	1015	25	2 184	215	541	8 937
1994-95	46	111	862	454	159	29	66	2 490	186	1 021	1045	77	2 056	249	468	9 273
1995-96	72	118	1 137	472	193	74	85	2 884	174	1 092	1020	173	1 991	789	279	10 191
1996-97	243	126	1 357	481	253	113	85	3 356	172	1 146	950	130	2 011	864	348	11 392
1997-98	523	144	1 643	462	342	178	92	3 794	221	1 105	864	322	2 076	537	275	12 578
1998-99	1 016	130	1 775	423	444	249	119	4 128	224	1 017	808	404	1 990	625	309	13 661
1999-00	1 982	146	1 822	455	532	306	140	4 171	227	899	784	508	1 846	744	288	14 850
2000-01	3 081	168	1 918	464	575	333	171	3 948	224	894	710	632	1 720	824	294	15 956
2001-02	3 724	183	1 932	460	554	383	212	3 587	180	906	649	676	1 525	944	279	16 194
2002-03	3 969	199	2 091	481	520	417	262	3 477	164	987	584	683	1 294	1 059	271	16 458

*) Tall for Australia finnes ikke før 1994-1995. Tall for Ungarn og Polen finnes ikke før 1992-1993. T.o.m. 1980 er Canada slått sammen med USA og Irland slått sammen med Storbritannia. Avslag er ikke spesifisert før undervisningsår 1986-1987.

«Det er selvsagt til Australia en må reise for å finne den typiske studenten som tar en hel utdanning i utlandet. Hun er en 24 år gammel kvinne fra Oslo som studerer merkantile fag på bachelornivå»

Delstudentene

Blant delstudentene var Australia, Storbritannia, USA, Spania og Tyskland de mest populære landene. Også blant delstudentene var Spania et land som økte i popularitet, og antall støttemottakere økte med 8,5 prosent fra 2001–2002. Selv om også delstudentene foretrakk de engelskspråklige landene, er det langt flere delstudenter enn gradsstudenter som tar studieopphold i land i Afrika, Asia og Latin-Amerika.

Hvem er den typiske studenten i utlandet?

Det er selvsagt til Australia en må reise for å finne den typiske studenten som tar en hel utdanning i utlandet. Hun er en 24 år gammel kvinne fra Oslo som studerer merkantile fag på bachelornivå.

Når det gjelder de som tar en del av den norske utdanningen i utlandet, er bildet litt annerledes. Langt flere delstudenter enn gradsstudenter reiser til Sør-Amerika, Asia og Afrika, og det var flest delstudenter i Tanzania. Det mest populære faget blant delstudentene totalt var merkantile fag på bachelornivå. Den typiske delstudent er videre 24 år gammel og fra Oslo.

Støttebeløp

I undervisningsåret 2002–2003 ble det gitt 923,2 millioner kroner som stipend og 865,6 millioner kroner som lån til norske elever og studenter i utlandet. Året før ble det gitt henholdsvis 979 millioner kroner og 691 millioner kroner. Den betydelige økningen i låneandelen og nedgangen i utbetalt stipend skyldes det nye støttesystemet som ble innført i 2002–2003. Deler av utdanningsstipendet utbetales som lån og gjøres om til stipend ved bestått eksamen. I tillegg ble det gitt 354,4 millioner kroner i lån og stipend til delstudenter og utvekslings elever, en økning på 23 prosent fra året før.

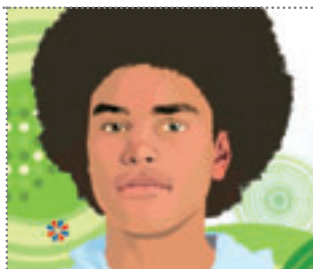
Utlandsstudenter hadde gjennomsnittlig større stipend og lån enn de som studerte i Norge. I gjennomsnitt fikk en student i utlandet 57 782 kroner i stipend og 55 304 kroner i lån før konvertering av lån til stipend ved bestått eksamen. I 2002–2003 utgjorde utlandsstudentene 10,8 prosent av stipendmottakerne i høyere utdanning, men fikk ca. 24 prosent av samlet stipendtildeling før omgjøring av lån til stipend ved bestått eksamen. Årsaken er at over halvparten av studentene i utlandet mottar stipend til dekning av skolepenger (gebyr- og tilleggsstipend), i tillegg til at de får noe lån til dekning av reiser mellom Norge og studielandet. (30 prosent av reisestøtten).

Støtte til utenlandske statsborgere i Norge

Retten til utdanningsstøtte omfatter i hovedsak norske statsborgere. Utenlandske statsborgere kan få støtte til utdanning i Norge etter spesielle regler. Studenter fra Øst-Europa og utviklingsland kan få støtte etter et spesielt kvoteprogram. Programmet er lagt opp slik at utdanningslånet blir ettergitt når støttemottakeren flytter til hjemlandet og bosetter seg varig der.

EØS-borgere har fra og med 1995–1996 kunnet få utdanningsstøtte fra Lånekassen dersom de hadde status som arbeidstakere i Norge. Utdanningen må ha faglig sammenheng med arbeidet. Ordningen gjelder også for familien til EØS-borgeren. Kravet om sammenheng mellom arbeid og utdanning gjelder ikke for barna til EØS-borgerne.

37 prosent av det totale stipendbeløpet før omgjøring av lån til stipend ved bestått eksamen til utenlandske statsborgere ble gitt til flyktninger og personer som har oppholdstillatelse i Norge på humanitært grunnlag. Personer med flyktningstatus som tok videregående opplæring, kunne få et særskilt utdanningsstipend (flyktningstipend).

37 prosent av det totale stipendbeløpet før omgjøring av stipend til lån ved bestått eksamen til utenlandske statsborgere ble gitt til flyktninger og personer som har oppholdstillatelse i Norge på humanitært grunnlag.

Støtte til utenlandske statsborgere i utlandet

45 prosent av EØS-borgerne med støtte fra Lånekassen studerte i utlandet i 2002–2003. Det er en noe lavere andel enn året før. Av disse studerte 38 prosent i det landet de har statsborgerskap. Om lag 71 prosent av EØS-borgerne som studerte i utlandet, var 25 år eller

ynge. Dette kan komme av at barna til borgere fra EØS-land har samme rettigheter som norske statsborgere til utdanningsstøtte så lenge de ikke har status som selvstendige arbeidstakere. I tillegg har Norge en god studiefinansiering for utdanning i utlandet.

UTENLANDSKE STATSBOGGERE MED STØTTE FRA LÅNEKASSEN

	2001–2002			2002–2003		
	Støtte-mottakere	Stipend i millioner kr	Totalt i millioner kr	Støtte-mottakere	Stipend i millioner kr ¹⁾	Totalt i millioner kr
Nordiske statsborgere ²⁾	308	5,5	16,2	400	8,7	26,2
Nordiske statsborgere ³⁾	625	11,5	29,2	744	14,7	40,7
Flyktninger	895	32,1	47,5	1183	47,9	70,7
Fulltidsarbeid ⁴⁾	254	5,4	15,3	369	8,1	25,4
Gift med norsk statsborger	739	15,0	41,4	1007	23,4	65,8
Oppholdstillatelse ⁵⁾	2 719	46,0	109,4	2972	53,4	140,8
Opphold på humanitært grunnlag	2 031	37,9	87,8	2232	44,6	109,3
Øst-Europa og visse u-land ⁶⁾	1 100	31,8	87,6	1134	32,1	100,2
EØS-borgere ⁷⁾	315	12,3	23,6	407	13,3	29,3
Annet	17	0,4	0,8	30	0,9	1,9
Totalt	9 004	197,9	458,8	10 478	247,1	610,3

¹⁾ Stipend før ev. konvertering av lån til stipend ved bestått eksamen

²⁾ Yrkesaktiv nordisk statsborger

³⁾ Nordisk statsborger under 20 år med foreldre i Norge

⁴⁾ Utenlandsk statsborger fra land utenfor Norden som har hatt fulltidsarbeid i Norge i minst ett år

⁵⁾ Oppholdstillatelse pga. ekteskap eller slektskap med utenlandsk statsborger i Norge

⁶⁾ Fra og med høstsemesteret 1994 har Utdannings- og forskningsdepartementet fastsatt særskilte vilkår for utdanningsprogram for statsborgere fra visse utviklingsland og Øst-Europa.

⁷⁾ EØS-borger som har rett til støtte etter avtalen om europeisk samarbeid

Elever og studenter ved private læresteder

21,1 prosent av all støtte fra Lånekassen til utdanning i Norge i 2002–2003 ble gitt til elever og studenter ved private læresteder. Tallet for året før var 20 prosent. Elever og studenter ved private læresteder i Norge utgjorde 16,2 prosent av alle støttemottakerne.

Sammenliknet med støtten som ble gitt til all utdanning i Norge, fikk elever og studenter ved private læresteder lavere stipend og høyere lån. Gjennomsnittslånet var høyere enn for elever/studenter ved offentlige læresteder fordi det ble gitt tilleggs lån til å dekke skolepenger ved de private lærestedene.

Antall elever og studenter ved private læresteder som fikk stipend og lån fra Lånekassen steg igjen, mens det var nedgang fra 2000–2001 til 2001–2002. Økningen var størst for den videregående skolen, og det skyldes trolig omleggingen av støttesystemet fra 2001–2002 til 2002–2003. I dette undervisningsåret kunne det gis 80 000 kroner i året i basisstøtte (stipend og lån) til elever i ikke-rettighetsbasert videregående opplæring.

KJØNNSFORDELINGEN

I undervisningsåret 2002–2003 ble det gitt utdanningsstøtte til totalt 242 774 elever og studenter. Kvinneandelen økte svakt fra året før, og utgjorde 58 prosent av støttemottakerne. Det var i høyere utdanning at kvinneandelen var størst; 60 prosent.

Menn og kvinner velger ulikt

Søkningen til høyere utdanning i Norge er fremdeles kjønnsdelt. De store forskjellene i valg av fagretning slo spesielt ut for fagene sykepleie og lærerutdanning, som hadde stor overvekt av kvinner, og for sivilingeniør og realfag, der mennene var i flertall. Det var bare innenfor økonomisk-administrative fag det var nokså jevn kjønnsfordeling blant støttemottakerne (49,6 prosent menn, 50,4 prosent kvinner).

Totalt viser dette at valget av utdanning fortsatt følger enkelte tradisjonelle skillelinjer. «Harde» fag som teknologiske fag var mest søkt av menn, mens «myke» fag som innebærer omsorg for mennesker som sykepleie og lærerutdanning i større grad ble valgt av kvinner.

STØTTE TIL ELEVER OG STUDENTER VED PRIVATE LÆRESTEDER I NORGE (INKL. FOLKEHØGSKOLER)

	2001–2002			2002–2003		
	Videregående	Høyere	Totalt	Videregående	Høyere ^{*)}	Totalt
Lån						
Antall låntakere	12 408	15 416	27 824	18 132	17 502	35 634
Gjennomsnitt lån kr	43 527	57 760	51 413	46 634	65 960	56 126
Totalt millioner kr	540,1	890,4	1 430,5	845,6	1 154,4	2 000,0
Stipend						
Antall stipendmottakere	16 138	13 641	29 779	20 214	15 840	36 054
Gjennomsnitt stipend kr	22 892	21 063	22 054	21 664	21 351	21 527
Totalt millioner kr	369,4	287,3	656,8	437,9	338,2	776,1
Støtte						
Antall støttemottakere	18 702	16 234	34 936	21 699	17 568	39 267
Gjennomsnitt støtte kr	48 631	72 548	59 745	59 150	84 963	70 699
Total støtte millioner kr	909,5	1 177,7	2 087,2	1 283,5	1 492,6	2 776,1

^{*)} For 2002–2003 viser tabellen støttebeløpet før ev. omgjøring av lån til stipend ved bestått eksamen.

Andelen kvinner blant støttemottakerne i høyere utdanning er mindre i utlandet enn i Norge. I utlandet var økonomisk-administrative fag det mest søkte fagområdet totalt i 2002–2003, men kjønnsfordelingen for fagområdet var annerledes enn i Norge. Mannlige studenter var i flertall med nær 60 prosent av studentmassen. Mens det blant realfagstudentene i Norge var et flertall av menn, var det derimot flest kvinner som studerte dette i utlandet.

I utlandet valgte kvinner i høyere grad enn menn utdanninger som hotellfag og sykepleie, mens oppslutningen var nokså lik om mediefag, fysioterapi, kunstfag og samfunnsfag. Fagretningen teknologiske fag hadde et stort flertall av mannlige støttemottakere.

Mest stipend til kvinner i Norge

Lånekassens regelverk er kjønnsnøytralt, slik at rettigheter og plikter gis på samme vilkår uavhengig av kjønn. Unntaket fra dette finnes i reglene om fødselsstipend. Stipendet og stipendperioden kan deles mellom mor og far, men til sammen ni av de 42 ukene stipendet

kan gis, er forbeholdt moren. Det gjelder fra tre uker før fødselen til seks uker etter fødselen.

Til tross for like vilkår var det likevel gjennomgående forskjeller i låneopptak og stipendtildeling. Vi ser dette for eksempel ved at det i 2002–2003 var flere menn (74,3 prosent) enn kvinner (69,8 prosent) som hadde en gjeld på over 200 000 kroner etter endt høyere utdanning, høyere grad.

Mens gjennomsnittlig beløp for alle stipend i 2002–2003 for kvinner i høyere utdanning i Norge var 23 260 kroner, var tilsvarende beløp for menn 21 807 kroner. Menn lånte i gjennomsnitt 55 583 kroner, mens kvinner nøyde seg med 50 323 kroner. Det høyere stipendbeløpet for kvinner kan blant annet forklares med at en større andel kvinner enn menn fikk fødselsstipend. Menn hadde høyere lån fordi flere menn enn kvinner søkte om fullt lån. Muligens skyldes dette at kvinner er mer forsiktige enn menn når det gjelder å pådra seg gjeld. De gjennomsnittlige beløpene er før konvertering av lån til stipend ved bestått eksamen.

KJØNNSFORDELINGEN BLANT STØTTEMOTTAKERNE I PROSENT

Utdanning	1992–1993		2002–2003	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Estetiske fag	64,9	35,1	61,5	38,5
Økonomi/administrasjon	42,4	57,6	49,6	50,4
Psykologi	69,9	30,1	73,4	26,6
Jus	55,8	44,2	56,7	43,3
Samfunnsvitenskaplige fag	61,0	39,0	64,1	35,9
Sivilingeniør	22,0	78,0	25,8	74,2
Realfag	40,5	59,5	46,4	53,6
Medisin	53,5	46,5	58,9	41,1
Lærer ¹⁾	80,5	19,5	77,6	22,4
Sykepleier	88,1	11,9	90,5	9,5
Videregående i Norge	50,3	49,7	55,0	45,0
Høyere i Norge	54,7	45,3	60,6	39,4
Utland ²⁾	45,2	54,8	55,9	44,1
Alle	52,3	47,7	58,1	41,9

¹⁾ Inkludert førskolelærere

²⁾ Eksklusive delstudenter

«Kvinnene fikk mindre stipend fordi de i mindre grad studerte fag hvor det gis gebyr- og tilleggsstipend og i mindre grad studerte i land hvor de måtte betale skolepenger»

I utlandet får kvinnene minst stipend

Kvinnene som studerte i utlandet hadde lavere gjennomsnittlig stipendandel enn menn. Mens mannlige støttemottakere i høyere utdanning i utlandet i 2002–2003 fikk gjennomsnittlig 62 306 kroner i stipend, fikk kvinnene 56 941 kroner. Mennene tok også i gjennomsnitt opp ca. 5000 kroner mer i lån enn kvinnene.

Kvinnene fikk mindre stipend fordi de i mindre grad studerte fag hvor det gis gebyr- og tilleggsstipend og i mindre grad studerte i land hvor de måtte betale skolepenger. Gebyr- og tilleggsstipendet skal gå til å dekke skolepenger i land utenfor Norden, men stipendene gis ikke til alle fagområder. Utdanningene som gir rett til gebyr- og tilleggsstipend sammenfaller i stor grad med menns utdanningsvalg, og når mange også studerer i land der det gis maksimale stipend til dekning av skolepenger, som Storbritannia og USA, gir det slike utslag.

Utdanningene som gir rett til gebyr- og tilleggsstipend fantes hovedsakelig innen merkantile fag, teknologiske fag og IKT-fag, alle fagområder som var blant de mest populære blant mannlige støttemottakere. Kvinner studerte også i større grad enn menn i land der det ikke krevdes skolepenger i det offentlige høyere utdanningssystemet, som i Europa.

Kvinnenes valg av utdanning førte altså til at de fikk mindre stipend ved utdanning i utlandet. Når kvinnelige støttemottakere i høyere utdanning i Norge hadde en høyere stipendandel enn mennene, og det motsatte er tilfellet i utlandet, forklarer profilen for gebyr- og tilleggsstipend denne forskjellen.

Differansen mellom de to kjønnene er likevel blitt mindre i løpet av de senere årene. Sammenlikner vi med undervisningsåret 1997–1998, ser vi at avstanden mellom både lånebeløpene og stipendbeløpene har minnet. Kvinnene har gått fra å få ca. fire prosent mindre lån enn menn i 1997–1998 til å få ca. to prosent mindre i 2002–2003. I løpet av den samme perioden har også kvinnenes stipendbeløp økt mer enn mennenes.

Mens mennene i 1997–1998 fikk elleve prosent mer stipend enn kvinnene, var forspranget på ca. ni prosent i 2002–2003.

ALDERSFORDELINGEN

Andelen støttemottakere i høyere utdanning under 25 år har sunket jevnt fra undervisningsåret 1986–1987. Fram til 1993–1994 økte andelen i aldersgruppen 25–29 år, mens det fra 1993–1994 og fram til 2002–2003 er andelen støttemottakere på 30 år eller eldre som har økt. Den første økningen kan ha sammenheng med at antallet studenter som tok lang utdanning økte betydelig på begynnelsen av 1990-tallet, noe som førte til flere studenter over 25 år. Den siste økningen kan henge sammen med større satsing på etter- og videreutdanning.

UTVIKLINGEN I TILDELING AV STIPEND OG LÅN TIL KVINNER OG MENN I UTLANDET

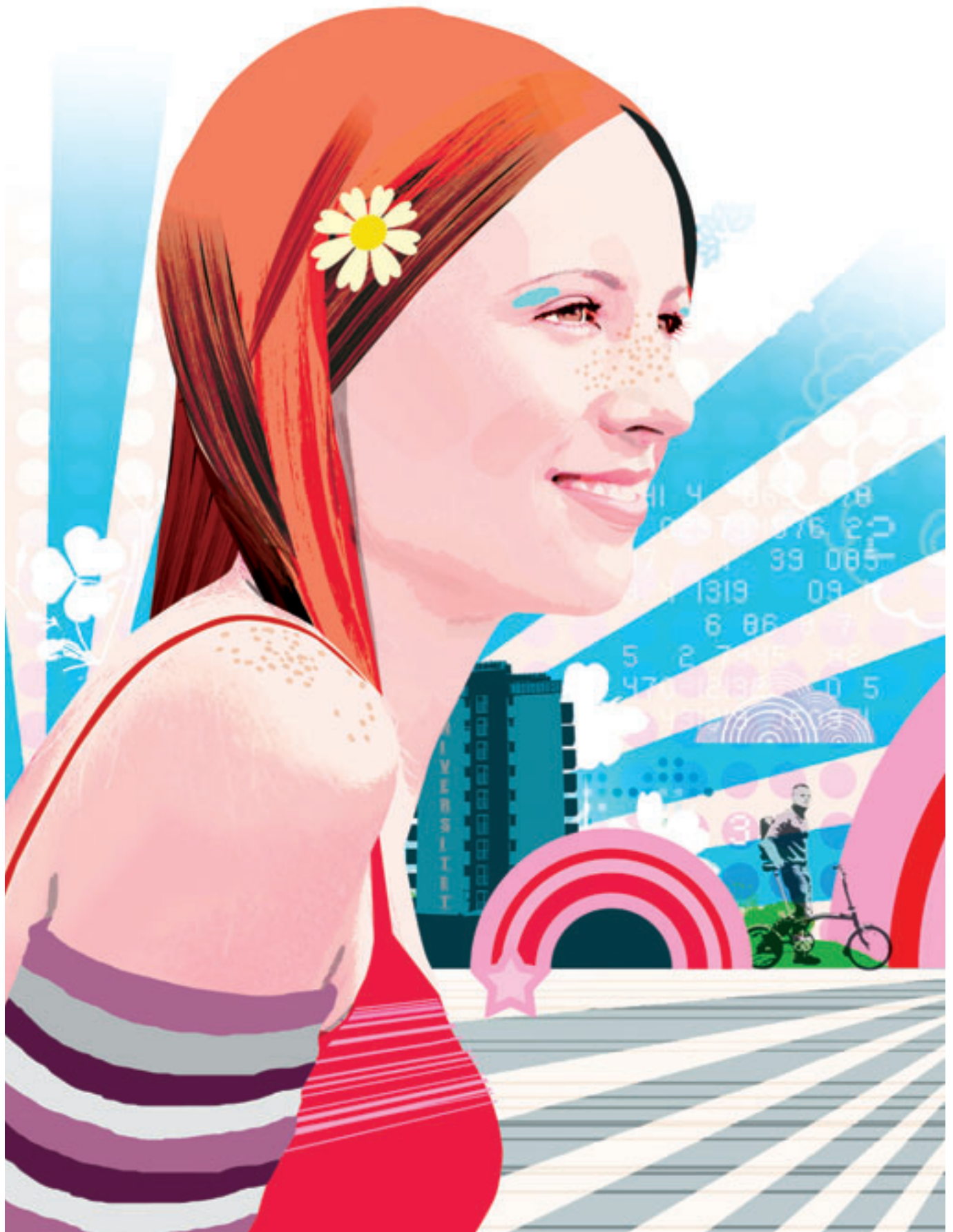
År	Kvinner		Menn	
	Alle stipend	Lån	Alle stipend	Lån
1997–1998	54 842	46 408	61 957	48 313
2002–2003	56 941	55 346	62 506	56 633

Nominelle kroner. For 2002–2003 er ev. konvertering av lån til stipend ved bestått eksamen ikke med.

ALDERSFORDELINGEN BLANT STØTTEMOTTAKERNE I HØYERE UTDANNING I PROSENT

	1986–1987	1993–1994	2002–2003
Under 25	67,4	66,8	62,6
25–29	22,0	23,2	22,8
30 eller eldre	10,6	10,0	14,6

4

Tilbakebetaling i 2003

Per 31.12.2003 var 466 745 personer tilbakebetalere i Lånekassen. Disse hadde en gjeld på 53,4 milliarder kroner i lån og 3,2 milliarder kroner i renter. I løpet av 2003 innbetalte disse til sammen 7,7 milliarder kroner. 4,1 milliard kroner i avdrag, 3,5 milliarder i renter og 130,5 millioner i gebyrer.

Gjennomsnittsalderen for alle tilbakebetalerne som har mottatt lån til høyere utdanning, er 34 år. Gjelden er på om lag 142 000 kroner i gjennomsnitt og den gjenstående nedbetalingstiden er gjennomsnittlig på tolv år.

For tilbakebetalerne som har mottatt lån til videregående opplæring er gjennomsnittsalderen 30 år, gjennomsnittsgjelden er på om lag 61 000 kroner og gjennomsnittlig gjenstående nedbetalingstid er sju år.

Om lag hver fjerde tilbakebetaler fikk én eller flere purringer på grunn av for sen innbetaling av terminbeløp, mens ti prosent fikk varsel om oppsigelse av gjelden en eller flere ganger. Hver femte tilbakebetaler fikk innvilget betalingslettelse i 2003. Antall tilbakebetalere som har fått betalingslettelser, har økt med seks prosent fra 2002 til 2003.

BETALINGSVILKÅR I 2003

- Lånet er rentefritt i studietiden. Lånet settes rentebærende fra første måned etter avsluttet utdanning.
- Renten er markedsstyrt og blir fastsatt for ett kvartal om gangen. Den flytende renten er knyttet opp mot statskasseveksler som har fra null til tre måneder igjen til innløsning. De faste rentene er knyttet opp mot statsobligasjoner som har tre og fem år igjen til innløsning.
- Den flytende renten i første kvartal 2003 var 8,1 prosent, 8,0 prosent i andre kvartal, 6,8 prosent i tredje kvartal og 5,9 prosent i fjerde kvartal. Det er rente på all rentegjeld etter 1.1.1990 (rentesrente).
- Tilbakebetalerne kan binde renten for tre eller fem år. Den faste renten på tre år var 6,9 prosent i første kvartal, 5,9 prosent i andre kvartal, 5,5 prosent i tredje kvartal og 4,9 prosent i fjerde kvartal. Den faste renten på fem år var 6,9 prosent i første kvartal,

6,0 prosent i andre kvartal, 5,6 prosent i tredje kvartal og 5,4 prosent i fjerde kvartal.

- Den lengste nedbetalingstiden var 20 år. For mindre lån er tilbakebetalingstiden kortere. Blir det gitt betalingsutsettelse, kan betalingstiden bli forlenget til maksimalt 30 år.
- Betalingspausen (perioden fra lånet er satt rentebærende til første terminforfall) er ca. sju måneder, men det var likevel mulig å søke om ti måneders betalingspause.
- Det kan bli gitt betalingslettelse av sosiale og økonomiske årsaker innenfor fastsatte inntekstgrenser.
- Det kan bli gitt betalingsutsettelse med hele terminbeløp i inntil tre år, eller betalingsutsettelse med halve terminbeløpet i inntil seks år.
- Utdanningslån er personlig gjeld og kan bli ettergitt dersom kunden blir varig ufør eller dør.

GJELDSUTVIKLINGEN

Gjennomsnittsgjelden i faste kroner ved avsluttet utdanning for tilbakebetalere med høyere utdanning har falt fra 2002 til 2003. Det kan skyldes at stipendandelen for en enslig student som bor borte har økt fra 30 prosent i undervisningsåret 2001–2002 til 40 prosent i undervisningsåret 2002–2003.

Det har vært en økning i gjennomsnittsgjelden ved avsluttet utdanning for tilbakebetalere med utdanning fra private skoler med til dels høye skolepenger i undervisningsåret 2002–2003 i forhold til 2001–2002.

Tallene for gjennomsnittsgjeld ved avsluttet høyere utdanning viser gjelden etter at ettergivelse ved langvarige utdanninger og omgjøring av lån til stipend ved bestått eksamen er foretatt. Eventuell omgjøring av stipend til lån etter ligningskontroll er ikke med. Lærere, sykepleiere og grupper av sivilingeniører får ikke ettergitt lån på grunn av langevarige studier.

Størrelsen på nedgangen i gjeld ved avsluttet utdanning er varierende for de enkelte faggruppene. Gjennomsnittsgjelden til lærere har gått mest ned. For sykepleiere

har det vært en minst reduksjon. Det skyldes trolig at disse studentene er mer lånevillige enn de øvrige.

Gjennomsnittsgjelden har også gått ned for de utdanningene som har lengst studietid. Personer med cand. scient.- og cand. jur.-utdanning har hatt den største nedgangen i gjennomsnittsgjeld, mens personer

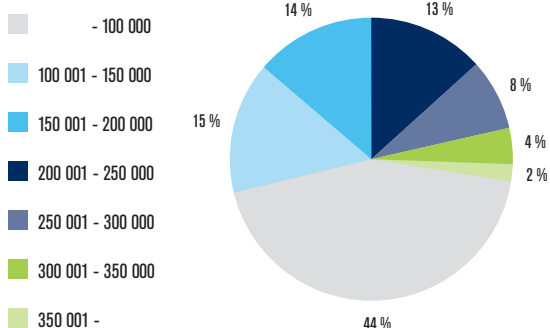
med cand. med.-utdanning har hatt den minste nedgangen i gjennomsnittsgjeld.

Av 64 608 kunder som avsluttet utdanningen i 2003, var det 14,3 prosent som hadde gjeld over 250 000 kroner. I 2002 var det 12,9 prosent som hadde gjeld på mer enn 250 000 kroner.

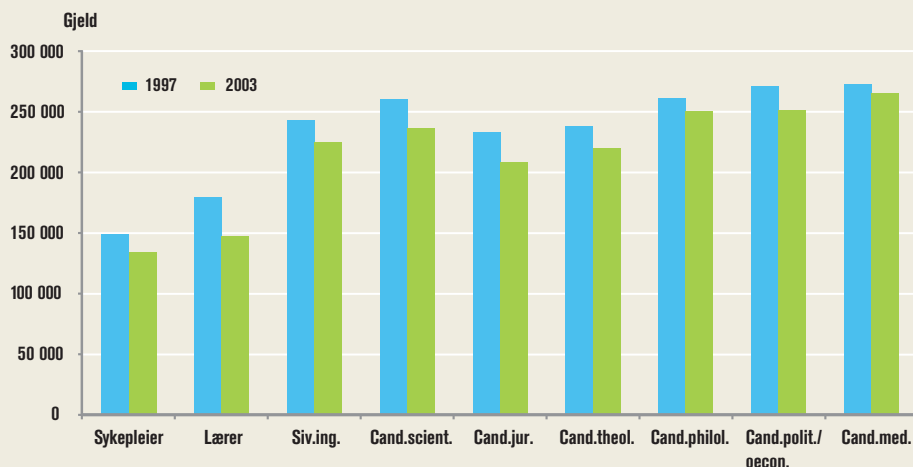
GJENNOMSNIITSGJELD VED AVSLUTTET UTDANNING (tall i 2003-kroner)

Avslutningsår	Videregående	Høyere	Totalt
1996	63 746	187 615	143 255
1997	61 140	182 771	143 303
1998	58 935	179 146	140 256
1999	59 320	177 958	140 188
2000	59 613	175 777	140 310
2001	59 771	171 015	135 245
2002	59 283	174 613	137 649
2003	59 667	171 500	134 798

FORDELINGEN AV GJELD VED AVSLUTTET UTDANNING 2003

GJENNOMSNIITSGJELD VED AVSLUTTET HØYERE UTDANNING (gjeld i 2003-kroner)

«Etter Lånekassens forskrifter kan tilbakebetalerne slippe å betale renter når de tar ny utdanning, eller hvis de har sosiale og økonomiske problemer»

UTLÅNSRENTEN – FAST RENTE

Lånekassen tilbyr fastrente over både tre og fem år. Kunder med flytende rente kan inngå fastrentekontrakt hvert kvartal.

Nivået på den faste renten var lavere enn nivået på den flytende renten i store deler av 2003. Mange kunder valgte derfor å binde renten.

RENTEFRITAK OG BETALINGSUTSETTELSE

Etter Lånekassens forskrifter kan tilbakebetalerne slippe å betale renter når de tar ny utdanning, eller hvis de har sosiale og økonomiske problemer. I tillegg kan det gis utsettelse med betalingen av terminbeløpet uten at renten stoppes. Tallet på søknader om betalingslettelse økte med sju prosent fra året før.

Kostnaden med å gi rentefritak var 222 millioner

RENTEUTVIKLINGEN DE SISTE ÅRENE

År	Gjennomføringsdato	Flytende rente		Tre års fast rente		Fem års fast rente	
		Nominell rente	Realrente ¹⁾	Nominell rente	Realrente ¹⁾	Nominell rente	Realrente ¹⁾
2002	1. januar	7,8	6,3	6,7	5,2		
	1. april	7,8	6,3	7,2	5,7		
	1. juli	7,4	5,9	7,6	6,1	7,6	6,1
	1. oktober	7,7	6,2	7,4	5,9	7,3	5,8
2003	1. januar	8,1	5,5	6,9	4,3	6,9	4,3
	1. april	8,0	5,4	5,9	3,3	6,0	3,4
	1. juli	6,8	4,2	5,5	2,9	5,6	3,0
	1. oktober	5,9	3,3	4,9	2,3	5,4	2,8

¹⁾Renten deflatert med konsumprisindeksen (gjennomsnitt for året)

ANTALL FASTRENTEKUNDER PER 31.12.

Fast rente per	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003
Tall	209 659	31 495	140 907
Andel av tilbakebetalere totalt	44,7	6,8	30,2
Andel av total gjeld	47,5	9,6	39,5

«Den viktigste årsaken til rentefritak var arbeidsledighet, der Lånekassen innvilget rentefritak på til sammen 60,2 millioner kroner»

kroner i 2003, det vil si en økning på ca syv prosent. Antall personer som fikk innvilget rentefritak viste ikke en tilsvarende økning. De økte kostnadene med å gi rentefritak kan skyldes at flere kunder fikk rentefritak for lengre perioder i 2003 enn i 2002 og at gjelden til de som får innvilget rentefritak, er høyere.

Tilbakebetalingene kan også få betalingsutsettelse med hele terminbeløpet i inntil tre år uten nærmere

begrunnelse. Disse tilbakebetalingene utgjør hoveddelen av kunder under rubrikken «andre forhold».

Den viktigste årsaken til rentefritak var arbeidsledighet, der Lånekassen innvilget rentefritak på til sammen 60,2 millioner kroner. Deretter fulgte rentefritak i forbindelse med sykdom. Rentefritak på grunn av utdanning med rett til støtte og omsorgsplikter var på henholdsvis 24,1 og 26,9 millioner kroner.

ANTALL KUNDER SOM HAR FÅTT RENTEFRITAK OG BETALINGSUTSETTELSE I 2002 OG 2003 PER 31.12.

	Betalingslettelse		Av disse rentefritak	
	2002	2003	2002	2003
Militærtjeneste	2 759	2 198	848	803
Siviltjeneste	777	590	298	288
Sykdom	9 373	9 168	5 377	5 212
Arbeidsledighet	11 896	12 989	5 172	6 254
Sosialstønad	727	1 133	423	737
Soning	126	125	48	47
Svangerskap/fødsel	2 824	2 561	1 366	1 333
Omsorgsplikter	4 885	4 077	2 491	2 241
Lav inntekt	1 292	1 080	407	319
Deltidsutdanning	2 829	3 348	369	387
Godkjent utdanning	12 328	9 659	2 826	2 547
Utdanning uten godkjenning	198	133		
Utsetting av første forfall	2 213	3 614		
Utsettelse av halve terminbeløpet	4 835	3 313		
Andre forhold	26 851	35 320		
Totalt	83 913	89 308	19 625	20 168

RENTEFRITAK I MILLIONER KRONER

År	2001	2002	2003
Beløp	197,8	208,0	222,0
Antall vedtak	57 830	57 423	57 147

«En låntaker som er minst 50 prosent ufør og får uførepensjon fra folketrygden, kan få ettergitt gjelden helt eller delvis»

ORDNINGER MED ETTERGIVELSE

Lånekassen har en rekke ordninger for hel eller delvis ettergivelse av utdanningslån.

Ettergivelse ved fullført langvarig universitets- og høyskoleutdanning

For å øke tilstrømningen til og gjennomføringen av langvarige utdanninger kan en del av lånet for enkelte fag bli ettergitt. Ettergivelsen foretas etter at hovedfags-eksamen er bestått eller en bestemt grad avlagt.

For de som fullførte en langvarig utdanning høsten 2002 eller våren 2003, gjaldt satsene i tabellen nedenfor.

Normert tid:	Ettergitt beløp:
10 semester	inntil kr 22 965
11 semester	inntil kr 35 555
12 semester	inntil kr 47 905
13 semester eller flere	inntil kr 54 180

I 2003 fikk 6 053 studenter ettergitt lån på grunn av bestått hovedfagseksamen eller avlagt grad. Det er en nedgang på 3,6 prosent i forhold til 2002, da 6 277 fikk ettergivelse.

Ordningen med ettergivelse ved langvarig utdanning opphørte 01.08.2003. Studenter som var i gang med en utdanning som ga rett til ettergivelse i 2002–2003, vil imidlertid kunne få ettergitt lån til og med våren 2007.

Ettergivelse av lån for låntakere som er bosatt i Finnmark og utvalgte kommuner i andre fylker

Kunder i Lånekassen som er bosatt i og arbeider i Finnmark eller visse kommuner i Nord-Troms, kan få ti prosent av den opprinnelige gjelden, opptil 16 500

kroner, ettergitt i 2003. En tilsvarende ordning finnes også for leger i visse kommuner i Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal.

Ettergivelse for statsborgere fra land i Sentral- og Øst-Europa og utviklingsland

Studenter fra bestemte land i Sentral- og Øst-Europa og utviklingsland som får støtte etter et særskilt utdanningsprogram med kvotetildeling, kan få ettergitt utdanningslånet når de reiser tilbake til hjemlandet for å bosette seg varig der.

Ettergivelse og avskrivning for uføre og døde

En låntaker som er minst 50 prosent ufør og får uførepensjon fra folketrygden, kan få ettergitt gjelden helt eller delvis. Dersom en låntaker dør, blir hele gjelden avskrevet.

VARSEL OM INNBETALING

Lånekassen sender ut varsel om innbetaling fire ganger i året. Det blir sendt andregangsvarsel (purring) til kunder som ikke betaler innen fristen. Dersom de fremdeles ikke betaler, blir det sendt varsel om oppsigelse av låneforholdet. Hele gjelden forfaller til betaling, dersom terminbeløpet og gebyrene ikke blir betalt. Dersom kunden ikke betaler eller ikke har rett til betalingslettelser, blir renten på lånet satt opp med én prosent (forsinkelsesrente).

Gebyr

Ved førstegangsvarslingen ble det beregnet et gebyr på 35 kroner. Ved andregangsvarslingen var gebyret på 280 kroner. Dersom kunden fikk varsel om oppsigelse, var gebyret 490 kroner. En kunde som fikk varsel om oppsigelse måtte derfor til sammen betale 805 kroner i gebyrer.

«Hele gjelden forfaller til betaling, dersom terminbeløpet og gebyrene ikke blir betalt»

ETTERGIVELSE OG AVSKRIVING AV LÅN

	2001		2002		2003	
	Antall ettergivelser	Totalbeløp (millioner kr)	Antall ettergivelser	Totalbeløp (millioner kr)	Antall ettergivelser	Totalbeløp (millioner kr)
Lange studier	5 630	210,3	6 277	224,5	6 053	222,0
Øst-Europa/u-land	145	17,6	222	26,3	151	18,2
Finnmarksordningen	6 827	75,0	6 597	75,2	6 048	71,2
Uføre og døde	1 479	126,4	1 285	114,0	1 481	135,7
Andre		1,3		1,2		1,5
Sum ettergivelser		433,9		443,8		448,6

FØRSTEGANGSVARSEL, ANDREGANGSVARSEL OG VARSEL OM OPPSIGELSE PER TERMIN

Varsling		Terminforfall			
		15.02.2001	15.05.2001	15.08.2001	15.11.2001
2001					
Førstegangsvarsel	Tall	354 679	343 261	350 485	332 939
Andregangsvarsel	Prosent ^{*)}	15,5	16,8	14,5	16,8
Varsel om oppsigelse	Prosent ^{*)}	4,5	5,6	5,6	5,1
2002					
Førstegangsvarsel	Tall	363 999	351 544	358 182	335 162
Andregangsvarsel	Prosent ^{*)}	15,6	16,3	15,8	14,2
Varsel om oppsigelse	Prosent ^{*)}	5,3	5,1	5,3	4,7
2003					
Førstegangsvarsel	Tall	360 056	340 160	343 516	323 904
Andregangsvarsel	Prosent ^{*)}	16,0	16,4	15,0	14,3
Varsel om oppsigelse	Prosent ^{*)}	6,9	5,0	5,5	3,6

^{*)} Prosent = andel av førstegangsvarsel

«Den «typiske inkassokunde» er en ung mann med videregående skole som høyeste utdanning»

INNKREVING OG INKASSO

Lånekassen registrerte i 2003 en nedgang i antall kunder som har misligholdt betalingsforpliktelsene. Ved utgangen av 2003 var det 3 200 færre inkassosaker til oppfølging enn ved utgangen av 2002. Nedgangen skyldes både at flere kunder ordnet opp i betalingsproblemene før saken ble oversendt til inkasso og at flere inkassosaker ble løst i 2003.

Over tid er det relativt mange kunder som ordner opp i betalingsproblemene og går over fra å være misligholdere til ordinære tilbakebetalere. Mer enn 60 000 kunder i ordinær tilbakebetaling har på et eller annet tidspunkt vært under inkassomessig oppfølging.

Hovedtall

Ved utløpet av 2003 var 41 300 kunder under inkassomessig behandling, mot 44 500 året før.

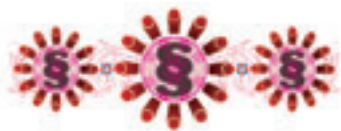
Låntakere i inkasso hadde en utestående gjeld ved årets utgang på 4,4 milliarder kroner (3,3 milliarder kroner i lån, 1,1 milliarder kroner i renter, gebyrer og omkostninger), som er en nedgang på 200 millioner kroner i forhold til ved utgangen av 2002.

I løpet av 2003 ble 18 731 lån overført til inkasso. 18 253 kunder ordnet opp i misligholdet og ble tilbakeført til normale tilbakebetalingsvilkår. Av de 18 253 betalte 9 928 kunder skyldige terminbeløp, resten fikk innvilget lettelser etter forskriftene. 3 676 saker ble i 2003 overført Statens innkrevingsentral på permanent

ANTALL SAKER, GJELD OG INNBETALINGER

År	Antall per 31.12.	Gjeld i milliarder kroner per 31.12.	Samlet innkrevingsresultat i millioner kroner	Innbetalinger via SI (lønns-/trygdetrekk) i millioner kroner
1995	40 100	3,7	171,7	
1996	32 400 ^{*)}	3,1	217,2	1,4
1997	33 000 ^{*)}	3,3	266,5	72,4
1998	38 300 ^{*)}	3,8	296,0	122,0
1999	43 100 ^{*)}	4,2	349,0	129,8
2000	45 100 ^{*)}	4,5	423,6	176,1
2001	44 700 ^{*)}	4,5	425,6	182,7
2002	44 500 ^{*)}	4,6	403,2	127,3
2003	41 300	4,4	460,6	187,9

^{*)} Antall saker som er permanent overført til Statens innkrevingsentral går fram av neste tabell.

I 2003 ble det oversendt 13 850 saker til Statens innkrevingsentral for namsmannsbehandling, samtidig som 20 452 saker ble tilbakekalt

basis på grunn av grovt mislighold.

Kunder under inkassomessig behandling betalte inn 460,6 millioner kroner i 2003. Tilsvarende tall året før var 403,2 millioner kroner.

Den «typiske inkassokunde» er en ung mann med videregående skole som høyeste utdanning. Hele 69 prosent av kundene som var under inkassomessig behandling hadde videregående skole, mens denne gruppen utgjorde bare 26 prosent av alle tilbakebetalingene. 30 prosent av inkassokundene hadde høyere utdanning. De med høyere utdanning utgjorde 74 prosent av tilbakebetalingene. Menn utgjorde 61 prosent av inkassokundene, men bare 48 prosent av tilbakebetalingene. Mer enn ti prosent av inkassokundene hadde mottatt støtte etter reglene for støtte til utenlandske statsborgere.

Samarbeidet med Statens innkrevingsentral

Samarbeidet omfatter både saker der Statens innkrevingsentral er særnamsmann og saker som overføres permanent til Statens innkrevingsentral.

PERMANENTE OVERFØRTE SAKER

År	Antall	Gjeld – millioner kr
1996	15 552 ^{*)}	1 339
1997	2 058	230
1998	1 436	169
1999	2 949	344
2000	955	124
2001	3 142	419
2002	3 485	425
2003	3 676	382

^{*)} Tallet for 1996 omfatter oppsamlede saker fram til og med 1996.

Namsmannssakene

Statens innkrevingsentral har i stor grad overtatt det arbeidet som tidligere ble utført av lokale namsmenn. I 2003 ble det oversendt 13 850 saker til Statens innkrevingsentral for namsmannsbehandling, samtidig som 20 452 saker ble tilbakekalt. Tallene for 2002 var henholdsvis 17 181 og 16 813. Sakene ble trukket tilbake på grunn av at hele gjelden ble innfridd eller ajourbetalt i forhold til betalingsplanen, det ble gitt betalingslettelse, åpnet gjeldsordningssak eller besluttet fra Statens innkrevingsentral at det ikke var noe å ta utlegg i hos låntakeren.

Permanent overførte saker

Inkassosaker som har vært uten vesentlig framgang i innkrevingen i mer enn tre år etter oppsigelse blir overført til SI på permanent basis. Disse kundene mister alle rettigheter i Lånekassen, også muligheten til å få ny støtte. Antall overførte saker i 2003 var 3 676. Siden ordningen ble innført i 1996 har om lag 33 000 kunder blitt permanent overført til Statens innkrevingsentral.

Innkreving i utlandet

Ved årsskiftet var 2 424 krav for kunder bosatt i utlandet, under inkassobehandling. Kundene var bosatt i 102 ulike land, hvorav 461 var bosatt i USA, 461 i Sverige og 292 i Danmark.

Lånekassen har avtale med to inkassobyråer om innkreving i utlandet. Dette gir bred dekning og aktiv oppfølging over hele verden. Inkasso i Sverige skjer gjennom en fast advokatforbindelse. Av de 2 424 kravene var 923 krav under oppfølging via inkassoselskap og advokat. Totalt fikk inkassobyråene inn 9,6 millioner kroner i 2003. Dette er en økning fra året før, da innkrevingsresultatet var 7,9 millioner kroner.

«Lånekassen deltar i ca. 13 prosent av alle gjeldsordningssaker på landsbasis. Det innebærer at Lånekassen er en av de kreditorene som er involvert i flest gjeldsordningssaker»

Rettslige gjeldsordninger

Ved utgangen av 2003 var det 1 285 låntakerne som hadde en løpende frivillig eller tvungen gjeldsordning. Det ble i 2003 åpnet 354 gjeldsforhandlinger og 202 nye gjeldsordninger ble vedtatt/stadfestet.

Gjeldsordningsperioden er som hovedregel på fem år. Restgjelden blir avskrevet når gjeldsordningsperioden er over og gjeldsordningen er gjennomført i samsvar med avtalen. I 2003 ble det avskrevet 53,1 millioner kroner fordelt på 395 saker.

Utbetalt dividende i gjeldsordningssaker er gjennomsnittlig svært lav. Lånekassen får en gjennomsnittlig dividende på ca. 3,18 prosent.

Lånekassen deltar i ca. 13 prosent av alle gjeldsordningssaker på landsbasis. Det innebærer at Lånekassen er en av de kreditorene som er involvert i flest gjeldsordningssaker.

Utenrettslige gjeldsordninger/ettergivelse av uerholdelige fordringer

I 2003 har Lånekassen behandlet 301 saker etter hjemmelen i § 8 femte ledd i utdanningsstøtteleven. Lånekassen har godtatt åtte forslag til utenrettslige gjeldsordninger utformet etter prinsippene i gjeldsordningsloven. 24 slike forslag ble avslått, og 14 forslag ble trukket av kunden.

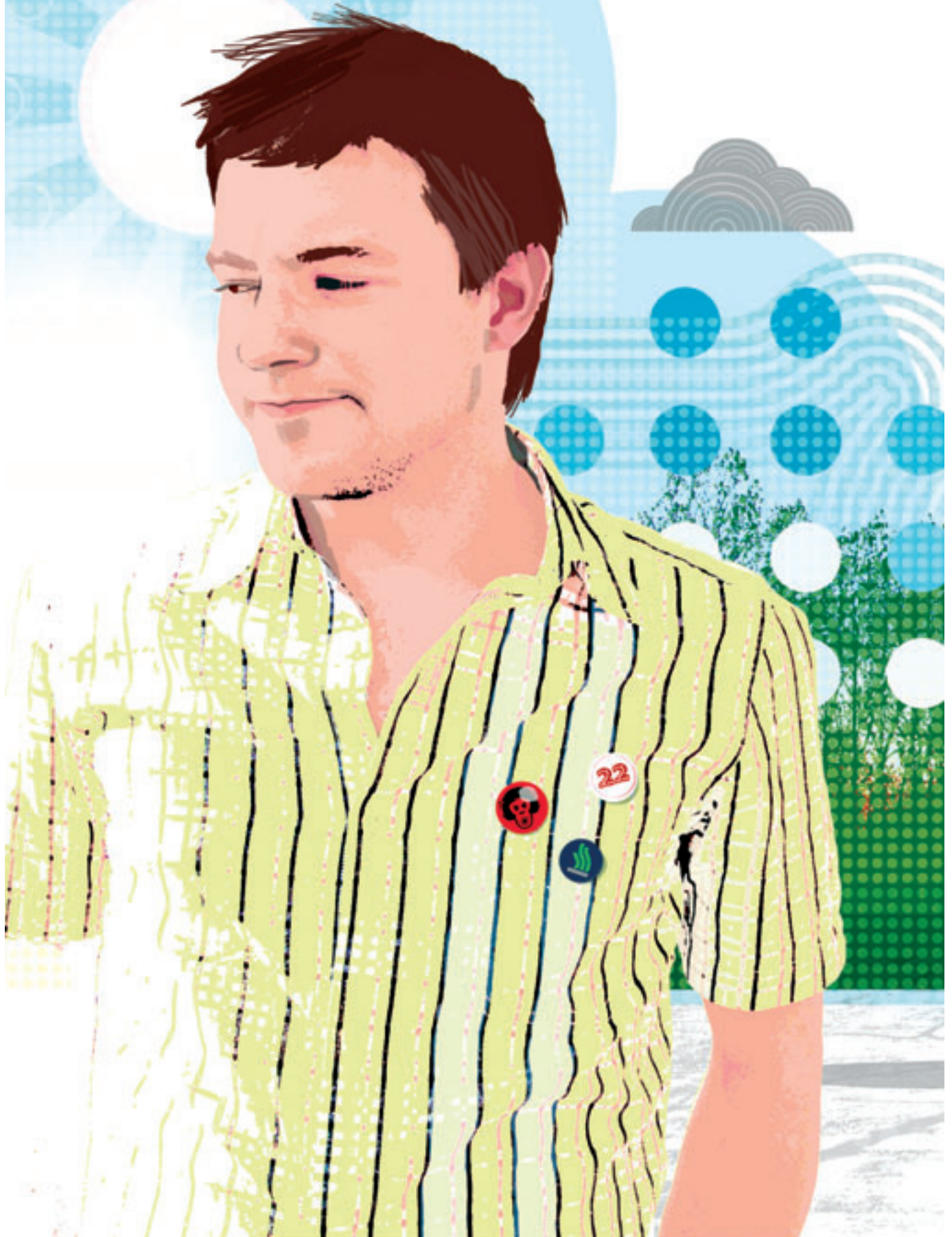
95 kunder fikk medhold i søknaden om å få utdanningsgjelden helt eller delvis ettergitt. 155 kunder fikk søknaden om dette avslått fordi de ikke fylte de strenge vilkårene for ettergivelse.

I 2003 er det avskrevet 12,5 millioner kroner som tap fordi kravet anses som umulig å inndrive. Dette er fordelt på 87 saker.

Utleggspant

Lånekassen hadde ved årsskiftet 3 709 gyldige utleggspant hos kunder som har misligholdt betalingsforpliktelsene. Oppfølging og realisasjon av pant var i 2003 et satsningsområde i innkrevingsarbeidet og det ble realisert mange pant i bankkonti og verdipapirer. Lånekassen begjærte i 2003 til sammen 244 tvangsrealisasjoner av utleggspant. Innbetalingene på dette området økte fra 44,1 millioner kroner i 2002 til 46,1 millioner kroner i 2003.

5

Ledelse og administrasjon

ARNE BENJAMINSEN

SIRI HATLEN

NJÅL BELE

INGRID NERGAARD

KJETIL HELTNE

STYRET

Styret i Lånekassen blir oppnevnt av Utdannings- og forskningsdepartementet. Styret skal på vegne av departementet følge opp virksomheten, og det skal kontrollere at den daglige ledelsen utfører oppgavene sine i samsvar med styringssignal og retningslinjer gitt av departementet.

Styret skal blant annet behandle Lånekassens strategiplan for å oppnå fremtidige mål, følge opp den løpende virksomheten i Lånekassen, legge fram års

rapport og årsregnskap, behandle budsjettforslag og virksomhetsplan, gi nærmere regler til forskriftene og behandle viktige saker som gjelder organisasjonen og personalet i Lånekassen.

Styret har fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Medlemmene blir oppnevnt for tre år av gangen, bortsett fra representanter for elever og studenter, som blir oppnevnt for ett år om gangen. Styret hadde sju møter i 2003.

STYREMEDLEMMENE I 2002

FRAM TIL 30.6.2002

MEDLEMMER

Ulf Sand leder
Tine Sundtoft nestleder
Tove Veierød
Kristin Sten Norsk Studentunion
Hans Kristian Enge Elevorganisasjonen

PERSONLIGE VAREMEDLEMMER

Ingrid Bergslid Salvesen
Ola Stafseng
Arvid Vada
Ane Marte Hammerø Studentenes Landsforbund
Karl Hans Braut Elevorganisasjonen

FRA 1.7.2002

MEDLEMMER

Siri Hatlen leder
Kjetil Heltné nestleder
Arne Benjaminsen
Njål Bele Studentenes Landsforbund
Ingrid Nergaard Elevorganisasjonen

PERSONLIGE VAREMEDLEMMER

Hege Yli Melhus
Odd Arild Haugen
Knut Ingar Western
Marte Barmoen Norsk Studentunion
Christopher E Andersen Elevorganisasjonen

RUTH ANKER HØYER

OLE CHR. MOEN

ANE MARTE HAMMERØ

KLAGENEMNDA

Klagenemnda i Lånekassen blir oppnevnt av Utdannings- og forskningsdepartementet. Etter lov om utdanningstøtte til elever og studenter av 26.april 1985 § 12, er klagenemnda klageinstans for enkeltvedtak om utdanningstøtte. Den fortolkningen og bruken av regelverket som klagenemnda gjør, er retningsgivende for Lånekassen.

Klagenemnda har tre medlemmer med personlige varamedlemmer. Medlemmene blir oppnevnt for tre år om gangen, sist fra 1.7.2003, bortsett fra representanter for elever og studenter, som blir oppnevnt for ett år om gangen.

I løpet av 2003 ble det holdt tolv møter i klagenemnda, og det ble behandlet 293 saker.

De fleste sakene gjaldt behandling etter kapittel VI (80 saker), som omhandler blant annet betalingslettelser, gebyr, fastrente samt ettergivelse av utdanningsgjeld. Videre ble det behandlet 34 saker som omhandlet avslag på grunn av forsinkelse i utdanningen, 20 saker på grunn av avslag ved søknad om fødsels- og sykestipend, og 16 saker om ettergivelse på grunn av langvarig utdanning. 30 saker omhandlet avslag på støtte til utdanning i land utenfor Norden etter kapittel V. Sju saker gjaldt klage over inngått fastrenteavtale.

Elleve av klagerne fikk helt eller delvis medhold i klagen sine. De fleste sakene gjaldt tildeling av støtte.

SAMMENSETNINGEN AV KLAGENEMNDA

FRAM TIL 30.6.2002

MEDLEMMER

Ruth Anker Høyer leder

Ole Chr. Moen nestleder

Dag Harlem Stenersen Norsk Studentunion

PERSONLIGE VARAMEDLEMMER

Christina Borgen Skorge

Ivar Skeide

Inger Marie Skinderhaug Studentenes Landsforbund

FRA 1.7.2002

MEDLEMMER

Ruth Anker Høyer leder

Ole Chr. Moen nestleder

Ane Marte Hammerø Studentenes Landsforbund

PERSONLIGE VARAMEDLEMMER

Christina Borgen Skorge

Jørn Lein-Mathisen

Kristin Sten Norsk Studentunion

ORGANISASJON OG PERSONALE

Lånekassen har hovedkontor i Oslo og regionkontor i Oslo, Stavanger, Bergen, Ørsta, Trondheim og Tromsø. Regionkontorene tar seg av den direkte kontakten med kunder i regionene sine. I tillegg til ledelsen, er stabs- og støttefunksjonene og innkreivingsvirksomheten lokalisert til Oslo.

TURID HUNDSTAD

VIGDIS MOSENG

LARS BIRKELI

MAGNE MEVOLD

INGEBORG THOMASSEN

BJØRN HOLSTAD

LEDELSEN PER 31. DESEMBER 2003

Direktør

Avdelingsdirektør for Fagavdelingen

Avdelingsdirektør for Administrasjonsavdelingen

Avdelingsdirektør for Innkreivingsavdelingen

Avdelingsdirektør for IT-avdelingen

Avdelingsdirektør for Kundeavdelingen

Avdelingsdirektør for Økonomiavdelingen

Turid Hundstad

Vigdis Moseng

Lars Birkeli

Magne Mevold

Bjørn Holstad

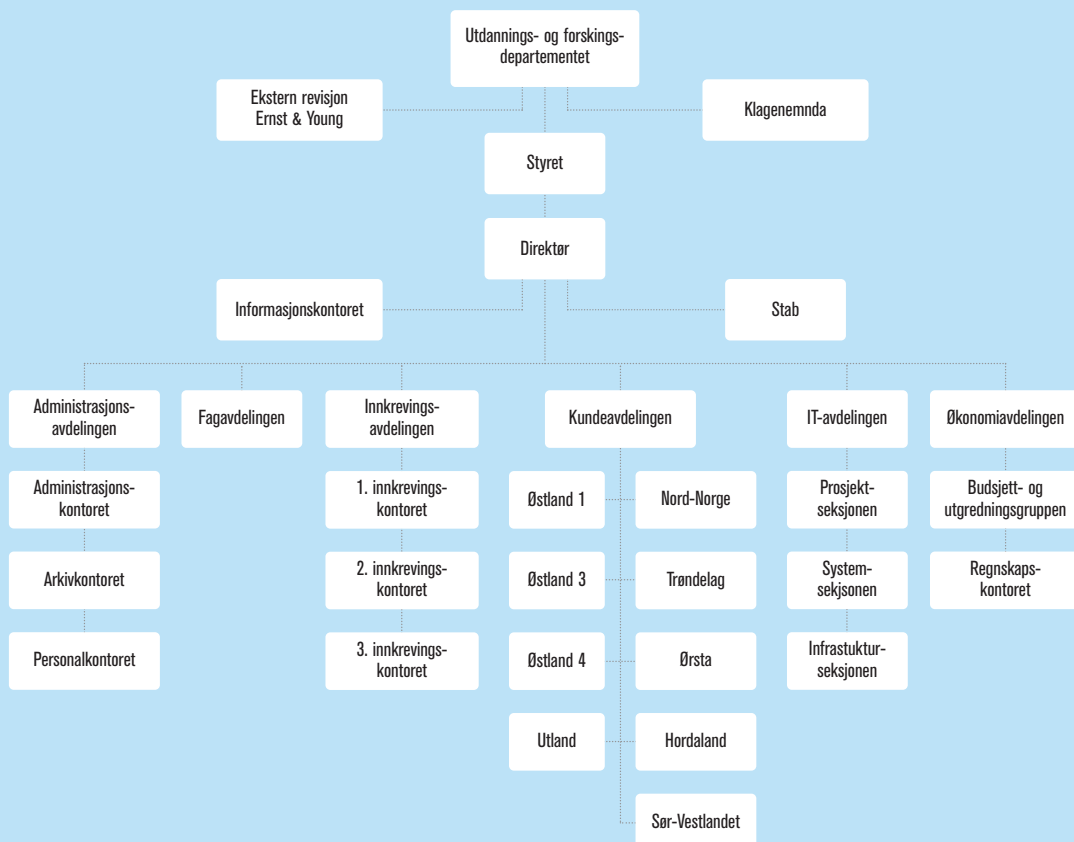
Ingeborg Thomassen

Astri Tverstøl

ASTRI TVERSTØL

ORGANISASJONSKART 31. DESEMBER 2003

6

«Når eksamensresultatene kommer inn, blir de overført til Lånekassens saksbehandlingssystem, og det blir foretatt en omgjøring av lån til stipend»

MER STIPEND VED BESTÅTT UTDANNING

Fra og med undervisningsåret 2002–03 ble en del av stipendet utbetalt som lån, som igjen kunne gjøres om til stipend ved bestått utdanning. Denne stipendordningen gjaldt for alle unntatt elever i vanlig videregående opplæring.

En forutsetning for å kunne administrere denne ordningen, var at lærestedene sendte eksamensresultatene elektronisk til Lånekassen.

Lånekassen har i 2003 arbeidet med å etablere en database for elektronisk innsending av eksamensresultatene. Fra de to store studentadministrative systemene som benyttes av alle universiteter og offentlige høyskoler, ble resultatene overført fra system til system. Også fra andre større studieadministrative systemer og databaser ble dataene overført direkte. I tillegg ble det laget en web-løsning for innrapportering av eksamensresultater fra mindre læresteder.

Arbeidet med etableringen av eksamensdatabasen har til tider vært svært krevende. Kontakten med alle lærestedene som skal rapportere data, har vært ressurskrevende. Datakunnskapene ved lærestedene har også vært svært variable. I tillegg har det vært et omfattende samarbeid med systemadministratorer for andre databaser for å utvikle nye rutiner og moduler for overføring av data. Ikke alle samarbeidspartnerne har hatt like stor forståelse for nødvendigheten av å rapportere data til Lånekassen. Arbeidet med eksamensdatabasen vil trolig bli avsluttet i løpet av våren 2004.

Når eksamensresultatene kommer inn, blir de overført til Lånekassens saksbehandlingssystem, og det blir foretatt en omgjøring av lån til stipend.

Første omgjøring av lån til stipend for eksamensresultater fra høsten 2002, ble foretatt i mai 2003. I løpet av høsten 2003 ble det omgjort for alle eksamensresultater som gjaldt undervisningsåret 2002–2003. I overkant av 126 000 kunder fikk omgjort lån til stipend i 2003, og det ble sendt ut ca. 195 000 vedtak. Studenter som hadde bestått alle planlagte eksamener, fikk 6000 kroner mer i stipend.

Til sammen ble 800 millioner lånekroner gjort om til stipend.

LIKNINGSKONTROLL

Etter den nye støtteordningen skal stipendet behovsprøves mot inntekt og formue i det året kunden mottok støtten. Det er formuen og personinntekten, eventuelt også trygdeytelser, ved skattelikningen som skal legges til grunn. Kontrollen blir utført på etterskudd, når likningen for det aktuelle året er klar, og opplysningene overføres direkte fra Skattedirektoratet.

I desember 2003 foretok Lånekassen kontroll av stipendet for høsten 2002 mot likningen for dette året. 16 300 kunder fikk omgjort hele eller en del av stipendet til lån, fordi de hadde hatt inntekt eller formue utover de fastsatte grensene.

- 10 500 studenter fikk omgjort hele eller en del av stipendet til lån på grunn av for høy inntekt.
- 4 300 studenter fikk omgjort hele eller en del av stipendet til lån på grunn av for høy formue.
- 1 900 studenter fikk omgjort hele eller en del av stipendet til lån på grunn av for høy trygd.
- 168 900 studenter fikk i utgangspunktet stipend for høsten 2002.

«Studenter kan nå sitte på hybelen og sende søknad om stipend og lån elektronisk, få elektronisk melding (e-post) om at vedtaket er fattet, og deretter lese vedtaket og signere gjeldsbrevet på pc ved hjelp av et smartkort»

- 22,5 prosent av de som fikk omgjort stipend, hadde inntekt mellom 130 000 kroner og 150 000 kroner. Resten fordelte seg mellom 150 000 kroner og 500 000 kroner.
- 31,7 prosent av alle enslige studenter som fikk omgjort stipend på grunn av formue, hadde formue fra 198 000 kroner til 300 000 kroner. 9,9 prosent hadde formue over 700 000 kroner.
- 80,3 prosent av de som fikk omgjort stipend på grunn av trygd, hadde trygd mellom 90 000 kroner og 100 000 kroner.
- 59,2 prosent av de som fikk omgjort stipend til lån, var kvinner. Kvinnene utgjorde 60,8 prosent av de som i utgangspunktet fikk stipend.

LÅNEKASSENS PRØVEPROSJEKT MED DIGITAL SIGNATUR

Gjennom hele 2003 utviklet Lånekassen i samarbeid med Altinn, en løsning som muliggjør digital signering av gjeldsbrev. Altinn er et samarbeidsprosjekt mellom Brønnøysundregisteret, Skattedirektoratet og Statistisk sentralbyrå om elektronisk rapportering. Høgskolen i Lillehammer var pilot-skole, og studentene signerte gjeldsbrevet i januar 2004.

Løsningen gjør full elektronisk saksbehandling mulig. Studenter kan nå sitte på hybelen og sende søknad om stipend og lån elektronisk, få elektronisk melding (e-post) om at vedtaket er fattet, og deretter lese vedtaket og signere gjeldsbrevet på pc ved hjelp av et smartkort. Pengene blir så overført direkte til studentens konto.

Bruk av smartkort (PKI) gir en sikker elektronisk identifisering, den gir en fullgod elektronisk signatur og dokumentsikkerhet. En underskrift med penn for å bekrefte et låneopptak er ikke lenger nødvendig. Når studenten skal signere, kan hun gjøre det fra sin egen PC. Hun identifiserer seg både ved hjelp av PIN-kode og smartkort. Deretter får hun se vedtaket om stipend og lån på skjermen og hun styres gjennom en prosess fram til godkjenning og signering ved bruk av smartkortet. Studenten trenger ikke stå i kø på lærestedet for å få utlevert gjeldsbrevet fra Lånekassen, ei heller i bank eller på postkontor for å få ut pengene.

Digital signatur som bekreftelse på gjeld er nytt i Norge. Denne løsningen åpner for en lettere hverdag for studentene. Prøveprosjektet skal nå evalueres, og det skal deretter tas stilling til når ordningen kan bli tilgjengelig for alle studenter.

FØRST I STATEN MED eFAKTURA

Mange av Lånekassens kunder har etterlyst større fleksibilitet i tilbakebetalingen. Allerede i 2001 vurderte Lånekassen å ta i bruk avtalegiro og eFaktura. På grunn krav om informasjon til kunden viste det seg å være dyrt å ta i bruk avtalegiro for Lånekassen, uten at økningen i kostnader kunne forsvares av en tilsvarende forbedring i kundeservicen. eFaktura var da i en startfase og var relativt dyrt.

Siden da har prisene blitt redusert, og i 2003 besluttet Lånekassen å innføre eFaktura. Den 20. oktober kunne Lånekassen – som den første statlige virksomheten – tilby kundene å betale regningen ved hjelp av eFaktura.

«I 2003 har 82 prosent av alle som har søkt om fast rente, gjort det via Internett eller Kassafonen, de fleste via Internett. Dette viser et stort potensiale for automatiserte selvbetjeningsløsninger i Lånkassen»

Dette er en løsning hvor kunden ikke får tilsendt papirfaktura, men får presentert fakturaene for de fire årlige terminforfallene direkte i sin nettbank. Løsningen er integrert med betalingstjenestene som er tilgjengelige i nettbankene.

eFaktura innebærer flere fordeler. Framfor alt er det enkelt og fleksibelt. En ferdig utfylt faktura som inneholder KID-nummer, beløp og forfallsdato, bidrar til å forenkle betalingen for kunden. Via lenker i eFakturaen kan kunden gå inn på Lånkassens hjemmesider, eller formidle sine spørsmål via e-post.

Tilbudet om eFaktura er et ledd i utviklingen av bedre kundetjenester, og er i tråd med Lånkassens strategi om at stadig mer av kommunikasjonen med kunden skal skje over internett. For kunden er løsningen enkel og brukervennlig, og uten merkostnader. Lånkassen henter ut gevinst i form av reduserte omkostninger til trykking, konvoluttering og porto. Informasjon knyttet til innbetalingen vil være av høyere kvalitet, noe som forenkler etterarbeidet med regnskapet.

Det stilles store krav til sikkerhet, også fordi regningene fra Lånkassen kan inneholde personopplysninger. For å inngå avtale om eFaktura fra Lånkassen må kunden være nettbankbruker.

Per 31.12.2003 hadde Lånkassen 466 754 kunder som betaler tilbake studielån. Per årsskiftet har om lag 14 000 kunder tatt i bruk ordningen.

LÅNEKASSENS NYE NETTSTED TATT GODT IMOT

5. mai 2003 ble www.lanekassen.no lansert i ny versjon. Den nye løsningen fungerer som portal for interaktive tjenester og generell informasjon. En nyhet på nettstedet er en søketjeneste for læresteder og utdanninger i utlandet som Lånkassen gir støtte til. En annen nyhet er en nedbetalingskalkulator som gjør det mulig å simulere virkningen av betalingsutsettelse og ekstra innbetalinger.

Det nye nettstedet ble tatt godt imot. I en brukerundersøkelse som ble foretatt like etter lanseringen, svarte de fleste at de fikk et godt førsteinntrykk, at forståeligheten var god og at de fant det de lette etter på nettstedet.

I desember 2003 ble Lånkassens nye nettsted en av tre finalister i kampen om Norsk Dataforenings Rosingpris i kategorien for informasjon på internett. Det ble lagt vekt på at store mengder informasjon var presentert på en brukervennlig måte. Lånkassen er stolt av en delt andreplass i denne kategorien, hvor 27 nettsteder konkurrerte.

Lånkassens nettsted får stadig flere brukere, og hadde i 2003 ca 2,2 millioner besøk. Dette er 40 prosent mer enn året før. Kundene er raske til å ta i bruk nye tjenestene. I 2003 har 82 prosent av alle som har søkt om fast rente, gjort det via Internett eller Kassafonen, de fleste via Internett. Dette viser et stort potensiale for automatiserte selvbetjeningsløsninger i Lånkassen.

En svært viktig del av moderniseringen av Lånkassen er å kunne tilby flere tjenester på Internett. Målet er at kunden skal kunne kommunisere med Lånkassen via nettet, og hjelpe seg selv i størst mulig grad. Utviklingen av nye tjenester må imidlertid skje i takt med moderniseringen av Lånkassens IT-systemer.

7

Lånekassen in brief

The State Educational Loan Fund (Norwegian: *Statens lånekasse for utdanning*) was founded 1 November 1947. In the first year it had 2,173 clients. As of 31 December 2003 there were approximately 710,000.

THE LOAN FUND IN 2003

- 243,000 pupils and students were granted financial aid
- NOK 5.7 billion in scholarships were granted, and NOK 9,3 billion in loans
- 467,000 persons were repaying their loans
- Unpaid debts to the Loan Fund amounted to NOK 76,8 billion
- The Loan Fund processed 677,000 cases
- The Loan Fund had approximately 345 employees

The Loan Fund's objectives

The Loan Fund's primary objective is to work to ensure equality of opportunity in the pursuit of education or training.

GRANTING OF LOANS AND GRANTS IN THE ACADEMIC YEAR 2002–2003

Financial aid for studies

In 2002–2003 the Loan Fund granted financial aid to 242,774 applicants, who received approximately NOK 15.0 billion in grants and loans.

Students who were living at home and taking higher education were eligible for a maximum loan of NOK 80,000. Grants were not issued to students who were living at home. A student living away from home was

eligible for a total of NOK 80,000 in financial support: a grant of NOK 21,000 and a loan of NOK 59,000. An additional NOK 9,000 of the loan was converted to a grant when exams were successfully finished.

Grants

The Loan Fund disbursed about NOK 5.7 billion in grants, an increase compared to the previous year.

The percentage that the grant represents of the «normal» expenses of a single student living away from home, has constituted 40 per cent.

Loans

New loans in 2002–2003 amounted to about NOK 9,3 billion, while the figure for 2001–2002 was approximately NOK 6.9 billion. In 2002–2003, 48.2 per cent of pupils and students took loans.

Educational aid to certain groups of students

FINANCIAL SUPPORT FOR STUDIES ABROAD

The number of pupils and students abroad receiving aid from the Loan Fund was 16,004 in 2002–2003.

Of these 16,004 pupils and students who received support for studies abroad, 3,946 were studying in Australia, 3,458 in the UK, 2,068 in Denmark and 1,269 in the US. It is still considered interesting to study in the UK and the other Nordic countries, but Australia in particular has experienced a rise in the number of Norwegian students. The rise amounts to 6,5 per cent for the last year. US have experienced a drop in the number of Norwegian students.

«The educational aid scheme covers Norwegian citizens mainly. Foreign citizens may be granted support for studies in Norway according to special rules»

SUPPORT FOR FOREIGN CITIZENS IN NORWAY

The educational aid scheme covers Norwegian citizens mainly. Foreign citizens may be granted support for studies in Norway according to special rules. Students from Eastern and central Europe and developing countries may be eligible for support according to a special quota programme. This programme is planned in such a way that the educational loan is remitted when the recipient moves back to his or her home country and settles there permanently.

Since 1995–1996, EU citizens have been eligible for aid from the Loan Fund if they had the status of employee in Norway. The subject of their studies had to be related to their work, and their employment normally had to have lasted for at least three months. This arrangement also applies to the family of EU citizens.

REPAYMENT IN 2003

As per 31 December 2003 there were 466,745 persons repaying loans to the Fund. They had an aggregated debt of NOK 53,4 billion in loans and NOK 3.2 billion in interest.

Terms of payment in 2003

- Loans are free of interest during the study period, becoming interest-bearing from the first month following the completion of studies.
- The interest rate is fixed for one quarter at a time, and is linked to Treasury bills with a residual maturity of from 0 to 3 months.

- The floating interest rate in the first quarter of 2003 was 8.1 per cent, the second 8.0 per cent, in the third 6.8 per cent and in the fourth 5.9 per cent.
- The borrowers repaying loans had the possibility of fixing the interest rate for three years. The fixed rate for three years was in the first quarter of 2003, 6.9 per cent, in the second 5.9 per cent, 5.5 per cent in the third and 4.9 per cent in the fourth quarter. They also had the possibility of fixing the interest rate for five years. The fixed rate for five years was in the first quarter of 2003, 6.9 per cent, in the second 6.0 per cent, in the third quarter 5.6 per cent and the fourth quarter 5.4 per cent.
- The maximum repayment period was 20 years. The repayment period for small loans is shorter. When payment is deferred, the payment period may be extended to a maximum of 30 years.
- Payment relief could be granted for social or economic reasons, within specified income brackets.
- Education loans are personal debt, and could be remitted in the case of permanent disability or the death of the client.

Call-in of loans and collection

KEY FIGURES

At the end of 2003, there were 41,300 clients whose accounts were subject to collection proceedings, compared with 44,500 the previous year. The category of borrowers in question had aggregated debt at the end of 2003 of NOK 4.4 billion.

UTGIVER

Statens lånekasse for utdanning

Mars 2004

Opplag: 3 500

PRODUKSJON

Layout/design: Sissel Sandve

Illustrasjon: Ray Smith

Foto: Jannecke Sanne

Trykk: Nor Grafisk

Statens lånekasse for utdanning | Postboks 195 Økern | 0510 Oslo
Telefon 22 72 67 00 | Faks 22 64 26 36 | Kassafonen 04545 | www.lanekassen.no